

Télapó itt van!

Az LD roma lapot is kiadó Oktatási Alapítványhoz december 5-én érkezett meg a Mikulás. „Az Integrált foglalkoztatásért!” című projektnek köszönhetően az Alapítvány gyermekeinek száma jelentősen nőtt. 35 kisgyermek várta nagy-nagy örömmel és kíváncsian a Mikulást és persze a télapóhívogató dalok sem maradtak el. Fotó:

A rendezvényen az Európai Unió és Magyar Állam támogatásával bonyolított „Integrált foglalkoztatásért” projekt résztvevőinek családtagjai vettek részt. A dr. Hegedűs T. András Alapítványi Szakiskola és Gimnázium diákjai műsorral kedveskedtek a gyerekeknek és a Télapónak.

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány és a Honvédelmi Minisztérium támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: **Paksi Éva** – Főmunkatárs: **Farkas Kálmán** – Tervezőszerkesztő: **Gudmon Andrásné**. Munkatársak: **Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Rácz Lajos** – Szerkesztőségi titkár: **Pálfi Elvira**. Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák: **KARCAGI NYOMDA KFT.** – Felelős vezető: **Tankó Csaba** ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

Szécsi Magda

Miért nem?!

Ma nem ünnepelne a világ, nem ragyognának a gyertyák a templomokban, a világ soknyelvű otthonaiban, ha a kis **Jézust** úgy hasba rúgta volna a nevelőapja (bocsáss meg **Szent József!**!!), hogy belehal ott a jászolban, ahogy havonta 10 gyermekből egy kisgyermek belehal a szülői bántalmazásba(!), itt Magyarországon! Ez a tény, az iszonyatok iszonyata...

Fogy a magyar, mondják. Persze, hogy fogy, ha megtizedelik a jövő nemzedékét, és ez ellen

tükre, bizonyítékai Isten létezésének! Honnan veszik a bátorságot azok, akik széttrancsírozzák, szíjjal, ostorral hasítják, forró vasalóval égetik, durva kézzel fojtogatják, lábbal halálra rúgják a világ ártatlanjait, ezeket a védtelen, magatehetetlen, gyengehúsú, szeretetért síró picinyke isteneket?! Kik hozzák a törvényeket? Azok, akiknek nincs gyermekük? Biztosan, mert használhatatlanok a gyermekvédelmi jogszabályok, betarthatatlanok a rossz törvények, a rendőri intézkedések katasztrofálisak: vérnek kell folyni

A gyermek korona minden ember fején,
a legmagasabb rendű szeretet üzenete.
Fotó: LD archívum

senki nem tesz semmit! A szülők 2 százaléka éretlen, türelmetlen, pénztelen, mulatni vágyó, kiégett, kielégületlen minden értelemben: jövőtlen állatarcú látens gyilkos! Bárki szülhet gyereket, ha fizikailag érett, de a lelki-szellemi érettséget nem vizsgálja, mert nem vizsgálhatja senki, pedig meggyőződésem, hogy elkerülhetőek lennének így a tragédiák. Legyen érett, legyen felelősségteljes az, aki gyereket akar szülni! A gyerek nem hobbi állat, hobbi kert, nem pénzhozó kenyéradó, nem lélektelen húscafat, amit büntetlenül feldarabolhat az, akire rájön az idegbaj az elrontott, üres élete miatt! **A gyermek korona minden ember fején, a legmagasabb rendű szeretet üzenete, életünk folytatói, örökseink a halandóságban, ők a fény, a világ parányi tökéletességei, önmagunk**

ahhoz, hogy intézkedhessenek... Szégyen, ami ebben az országban folyik! Szégyen a lelki érettlenség, szégyen a közöny, szégyen, ahogy a gyerekekkel bánnak! Szégyen, hogy 450 ezer gyerek éhezik, szégyen, hogy 20 százaléknak nincs tető a feje fölött! Szégyen, hogy havonta egy gyermeket halálra vernek! Szégyen, hogy 20 ezer állami gondozott van, de nincs 20 ezer család, aki közülük egyet magához venne!

Karácsony van. Égnek a gyertyák az otthonokban. De nem tudjuk, mi folyik a falak mögött. Nem tudjuk, holnapra melyik gyerek lesz a következő áldozat. Talán éppen a te szomszédodban élőnek vágják el a nyakát, mert sírt a szeretetlenségtől, az éhségtől... Pedig te is adhatnál neki szeretetet, te is megetethetnéd! De nem teszed. Miért nem?!

Oláh Ibolya énekel Brüsszelben

• Március 2-án adják át Brüsszelben az Országgyűlés ajándékát, mely hazánk uniós csatlakozásának évfordulójára készült. Az alkotásban **Lantos Györgyi** csongrádi szobrászművész Európa és Zeusz szerelmét meséli el. Az Európát jelképező, lebegő nőalak

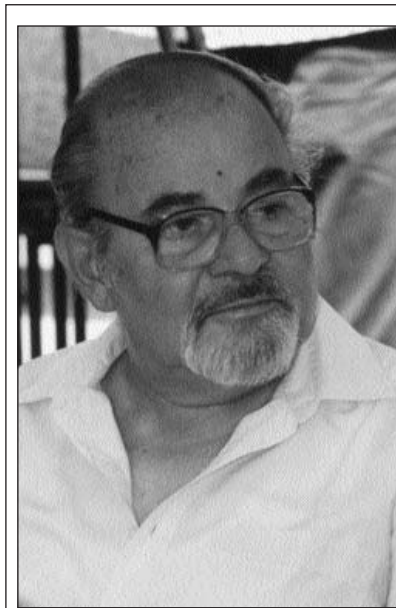

körül az égbolton az Európai Unió országai jelennek meg, egy-egy csillagként. Az oszlopfőn a négy fő erény: az igazság, bátorság, okosság és mértékletesség jelenik meg. Az alkotás talapzatán szerepel az EU 21 nyelvén, a mű címe: „A megtalált Európa”. Az eseményen **Sebestyén Márta** népdal énekes mellett fellép **Oláh Ibolya** is, aki **Máté Péter**: Hazám c. dalát adja elő. (február)

Megkezdte működését az Egyenlő Bánásmód Hatóság

• Február elsejétől, megkezdte működését az Egyenlő Bánásmód Hatóság. A 2003-ban elfogadott egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény alapján létrehozott hatósághoz azok fordulhatnak segítségért, akiket – megítélésük szerint – nemük, életkoruk, származásuk vagy egyéb tulajdonságaik miatt diszkrimináció ért. Ha a sérelem beigazolódik, 50 ezertől 6 millió forintig terjedő bírságot szabhatnak ki a jogsértőre. S bár csak egy hónapja működik a Hatóság, március elején sor kerül az első meghallgatásra. Eddig romák és munkahelyükön megsértett dolgozók keresték meg a hivatalt.

A hatóság az esélyegyenlőségi tárca felügyelete alatt működik, vezetője **Demeter Judit**. Cím: Budapest V. kerület, Vigadó u. 6., postacím: 1051 Budapest, Vigadó u. 6. Telefon: 235-4509, 235-4507. E-mail cím: ebh@icsszem.hu (február)

MEGEMLÉKEZÉS

2005. március 9-én lenne 75 éves **Farkas Kálmán** a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjével kitüntetett, Aranytollas újságíró, lapunk örökös főmunkatársa. **Farkas Kálmán** kezéből 2004. augusztus 8-án esett ki örökre a toll.

Egymillió szegény ember

• A világon közel hatszázmillióra tehető azok száma, akik a leg-
elemibb dolgokhoz, például az ivóvízhez sem férnek hozzá. A Föld nyomorgóinak közel egyharmada él a legfejletlenebb országokban. A szegénység azonban korántsem az elmaradott országok gondja. Az ENSZ adatai szerint Kelet-Európában és Közép-Ázsiában 80–90 millióan élnek napi egy dollárnál, azaz 183 forintnál kevesebb jövedelemből. Magyarországon a rezsikifizetése után egymillió embernek havi 3 ezer 400 forintja marad a megélhetésre. A Létfminimum Alatt Élők Társasága szerint több mint egymillió ember él a minimálbér feléből, azaz 28.500 forintnál kisebb egy főre jutó havi összegből. (március–április)

Alternatív József Attila-díj Balogh Attilának

Fotó: Nyári Gyula

• A Fővárosi Cigány Önkormányzat 2005. április 8-án, a Nemzetközi Roma Napon **József Attila** születésének 100. évfordulójának alkalmából, Alternatív József Attila-díjban részesítette **Balogh Attila** költőt. Az első alkalommal odaítélt díj átadására a Magyarországi Roma Parlamentben került sor. Az Alternatív József Attila-díj adományozói a jövőben olyan személyeket jutalmaznak a díjjal, akiket az állami kitüntetések oda-

ítelő kuratórium tagjai méltánytalanul elfelednek. (március–április)

Megasztár Törökszentmiklósról

• Április 30-án **Molnár Ferenc**, ismertebb nevén **Caramel** lett Magyarország legjobb hangja. A tehetségkutató utolsó produkciójaként **Paul McCartney** és **Stevie Wonder** Ebony and Ivory című dalát Caramel és **Palcsó Tamás** egymás kezét fogva énekeltek el. A dal üzenete a különböző bőrűek közötti testvériség gondolata, elérte a kívánt hatást. Caramelről következő lapszámunkban olvashatnak bővebben. (május)

Megemlékezés Bogdán Jánosról

• Görgetegen, egy Somogy megyei kis faluban **Bogdán Jánosra** emlékeztek a családtagok, barátok, rokonok, munkásságának tisztelői és a roma szervezetek képviselői a helyi általános iskolában. Bogdán János 1963. április 7-én Görgetegen született, és itt élt családjával a középiskolai tanulmányainak éveit is, amelyet Kaposváron a Gépipari Szakközépiskolában végzett el. Ezt követően egy évig Pécsen egyetemista, majd a szegedi egyetemen szerezte meg magyar és történelem szakos diplomáját, nem sokkal halála előtt vette át a filozófiai tanulmányok elvégzését tanúsító okiratot. Első és egyben alapító igazgatója volt Európa mindmáig egyetlen roma középiskolájának, a pécsi Gandhi Gimnáziumnak, amely 1994-ben nyitotta meg kapuit a diákok előtt. (május)

Nyári Gyula fotókiállítása Londonban

♦ **Nyári Gyula** fotókiállítása Londonban április 26-tól, május 23-ig tartott. Több százan keresték fel a kiállítást, amely nagy siker volt. A megnyitón megjelent **Szombati Béla** londoni magyar nagykövet, **Teleki László** államtitkár és **Pogány István** professzor, akinek a közelmúltban jelent meg nagysikerű könyve, *Roma Café* címmel, angol nyelven. A fotón **Bogyay Katalin**, a Magyar Kulturális Intézet igazgatója látható.

Fotó: Nyári Gyula

Cigány búcsú

Saintes Maries de la Mer-ben

• Május 24-én két napos nemzetközi cigány búcsút rendeztek a dél-franciaországi Saintes Maries De La Mer-ben. A rendezvényre a világ minden tájáról érkeztek a romák, hogy imádkozzanak választott védőszentjükhöz, **Fekete Sárához**, és részesei lehessenek egy fergeteges nemzetközi kulturális és családi találkozó-nak. Az események ünnepélyes hangulatban zajlanak. A kegykápornában és a szabad téren is a Máriák (Jézus kereszthalálának és feltámadásának tanúi) és Sára történetét felelevenítő énekekkel, fohászkodással, éljénzéssel ünnepelnek. Különböző országokból, különféle egyházakhoz tartozó romák gyűlnek össze. Az események csúcspontja az, amikor Sara Kali-Fekete Sára fa szobrát a zarándokok vállukon leviszik a tengerbe és megfürdetik. Franciaországban, a közelben élő romák az év többi időszakában is ragaszkodnak ehhez a helyhez, s ha csak tehetik, itt rendeznek keresztlőt, első áldozást, még virrasztást is. (június)

Újra világhálón a cigányirtó játék

• Ismét elérhető a világhálón a négy hónappal ezelőtt országos botrányt keltett Oláh Action nevű, a cigányok kiirtására buzdító játék. Minderre egy magát „SS Istennek” nevező ismeretlen hívta fel a figyelmet a RomNet internetes portál címére küldött levelében.

A játék célja és tartalma megegyezik a februárban közzétett programmal. Ennek az a lényege, hogy Magyarország megyéit úgymond „meg kell tisztítani” a cigányoktól, ehhez pedig többféle lőfegyver közül választhatnak a játékosok.

A rendőrség a korábbi játék ügyében már nyomozást folytatott. Akkor, a programot az internetre feltevő 26 éves fiatalember nyilvánosan bocsánatot kért.

A RomNet címére most levelet küldő ismeretlen személy Adolf Hitlert és Szálait dicsőíti, és a legdurvább náci stílusban gyalázza a cigányokat. A romákkal kapcsolatos problémák megoldására például egyenesen azt javasolja: „egy réteg cigány, egy réteg föld”.

A RomNet internetes portál munkatársai bejelentést tettek a rendőrségnek. A Roma Sajtóközpont információi szerint közösség elleni izgatás gyanújával nyomozás indult ismeretlen tettes ellen. (június)

Sólyom László

lett az új köztársasági elnök

• **Sólyom László** 185 szavazatot kapott a harmadik, döntő fordulóban, míg **Szili Katalin** 182-t. Ezzel az alkotmánybíróság volt vezetője lett a Magyar Köztársaság elnöke. A köztársaság új elnökét egy civil szervezet, a Védegylet javasolta először a politikai pártoknak, majd az MDF és a Fidesz is őt jelölte államfőnek. Sólyom László, az Alkotmány rendelkezése szerint 2005. augusztus 5-től veszi át a köztársasági elnöki tisztelet. (június)

Az OTP-vezér segítése

• Hátrányos helyzetű, tehetséges gyermekek megsegítésére magánvagyonából egymilliárd forintos alapítvány létrehozását jelentette be **Csányi Sándor**, az OTP Bank elnök-vezérigazgatója. Az alapítvány a Jászságban – Csányi Sándor jászárokszálási születésű – és Somogy megyében 40 tehetséges gyerek életútját szándékozik segíteni az általános iskolától az egyetem elvégzéséig. A támogatás kiterjed majd a gyermekek családjára, közvetlen lakókörnyezetére és iskolájára is, így közvetett módon több száz gyermeknek segítenek majd. (június)

A felnőtté válás

• A cigány kisebbségi önkormányzatiság felnőtté válását jelenti az új kisebbségi törvény – fogalmazta meg **Farkas Flórián**. A Lungo Drom elnöke, a Fidesz országgyűlési képviselője szerint jogi, politikai és gazdasági viszonyaik tisztázódásával a kisebbségi önkormányzatok betölthetik azt a szerepet, amit eredetileg szántak nekik. De arra is jó esélyt látnak, hogy a jogszabályi változásokkal megháromszorozódik a települési önkormányzatokban lévő roma képviselők száma. (július)

Roma Híradós a Duna Televízióban

• A RomNet információja szerint a Duna Televízió képernyőjén napokon belül roma műsorvezetőt üdvözölhetnek a nézők a Híradós műsorában. A televíziós társaság korábban felhívást tett közzé, hogy jó kommunikációs képességű, diplomás romákat keresnek

műsorvezetőnek. A RomNet úgy tudja, a megújuló Duna Televízióban a korábban bemondóként alkalmazott kétszeres Kazinczy-díjas, Ki-Mit-Tud? közönségdíjas, **Horváth Kálmán** vezetheti a hírműsort. Amennyiben ez megvalósul, a televízió-társaság lesz az első, aki romákat alkalmaz a legnézettebb műsorokban a képernyőkön. (július)

Miniszteri elismerés a Megasztároknak!

• Augusztus huszadika alkalmából **Bozóki András**, a nemzeti kulturális örökség minisztere a Megasztár című tehetségkutató versenyen elért eredményükért miniszteri elismerésben részesítette a TV2 zenei tehetségkutatója, a Megasztár mindkét szériája első három helyezettjét. A keresztény magyar államalapítás, Szent István király ünnepének napja alkalmából kitüntetésben részesülő versenyzők: **Tóth Veronika, Oláh Ibolya, Gáspár László, Molnár Ferenc Caramel, Palcsó Tamás és Tóth Gabriella**. (augusztus)

Nyomozás és vizsgálat az OCÖ-nél

• Független cég vizsgálja az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) gazdálkodását. Az OCÖ gazdálkodásának ügyében egy feljelentés után nyomozást indított a rendőrség. A tisztánlátás érdekében az OCÖ elnöksége egy független céget kért fel, hogy vizsgálja meg a szervezet gazdálkodását és amennyiben rendellenességeket vél felfedezni, dolgozzon ki annak megoldására intézkedési tervet. A vizsgálatról a szervezet elnöksége a gazdasági rendőrség nyomozásának megkezdése előtt döntött – mondta **Balog József**, az OCÖ elnökhelyettese. Korábban napilapok arról számoltak be, hogy az OCÖ gazdálkodásának ügyében nyomozást indított a rendőrség. Balog József a feljelentő kiletéről nem tudott információt adni, de az MTI az OCÖ vezetéséhez közelálló, magát megnevezni nem kívánó forrástól úgy értesült, hogy a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének (CSZOSZ) egyik önkormányzati képviselője tette a feljelentést. Balog József elmondta a rendőrség valóban bekért különböző, az OCÖ gazdálkodásával kapcsolatos iratokat. (augusztus)

Nem bűncselekmény(?!)

• Az „Oláh Action” számítógépes játék súlyosan sérti az emberi méltóságot – állapította meg **Lenkovics Barnabás**, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és **Kaltenbach Jenő**, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogi ombudsman. Álláspontjuk szerint az internetről letölthető számítógépes program, amelyben a játékosnak „Magyarországot kell megtisztítania a roma lakosságtól”, súlyosan sérti a roma kisebbség mint közösség, ezen keresztül pedig a közösség minden egyes tagjának emberi méltóságát. A rendőrség júniusban, több feljelentés nyomán eljárást indított az ügyben, a nyomozást azonban a múlt hónap végén – ügyészségi állásfoglalás alapján – bűncselekmény hiányában megszüntette. Megállapításuk szerint az ügy „nem meríti ki a közösség elleni igazgatás törvényi tényállás elemeit”. (augusztus)

A magyarországi roma gyerekek helyzetéről készített jelentést az Európai Romaügyi Központ

• Az Európai Romaügyi Központ (ERRC) a magyarországi roma gyerekek jogaival foglalkozó jelentést nyújtott be az Egyesült Nemzetek Szervezete Gyermekjogi Bizottságához. Jelentésében a diszkrimináció elleni törvénnyel, az etnikumokra vonatkozó adat-szolgáltatással, a gyermekvédelemmel, az iskolai szegregációval, az egészségügyi ellátással, és a lakhatással kapcsolatban fogalmaz meg aggályokat. Az ERRC felhívja a figyelmet arra az aggasztó jelentésre, hogy roma gyerekeket nagy számban emelnek ki családjukból. Álláspontja szerint egyebek között nincs elég pontosan meghatározva milyen esetben helyezhetők gyermekvédelmi felügyelet alá a roma gyerekek. (szeptember)

A cigányzene hungarikum, a cigányozás ne legyen az

• A feliratot tartalmazó óriásplakátok a napokban kerültek ki az utak szélére. De más hasonló reklámokkal, poszterekkel is találkozhattunk az elmúlt egy évben. Mindezek egy program részei, mely az „Összetartó Társadalom” címet viseli, célja pedig az, hogy a kampány végére a magyar társadalom semleges álláspontot elfogadó tagjai, akik még nem fogadják el, de nem is utasítják el a romákat, minél kevesebben legyenek és minél többen azok, akik elutasítják a diszkriminációt és az előítéleteket. (szeptember)

Milliók a cigány vállalkozóknak

• Idén több mint 80 vállalkozó összesen 220 millió forinthez juthatott hozzá a cigány vállalkozókat segítő programban. A gazdasági minisztérium három évre hirdette meg kifejezetten a kisebbséghez tartozóknak szóló pályázatát. Az első évben beruházásaik felét, legfeljebb 3 millió forintot kaphattak vissza nem térítendő támogatásként a sikerrel pályázók. Az elmúlt esztendőben azonban világossá vált, hogy nem bírnak megfelelő önerővel a cigány vállalkozások, ezért idén 65 százalékra emelték a támogatás mértékét. Míg korábban főleg az építőiparban tevékenykedők igényeltek segítséget, most némileg kibővült a kör. Az értékesítés, a kereskedelem, a szolgáltatás, a vendéglátóipar is megjelent a pályázóknál. (október)

Delegáltak az európai romák és utazók fórumába

• Az Európai Romák és Utazók Fórumába a magyarországi delegáltak választását az Országos Cigány Önkormányzat székházában tartották meg azok a roma szervezetek, melyek előzőleg hivatalosan is jelezték szavazási szándékukat Strausburgban. Az európai romák érdekképviselőt végző nemzetközi szervezetbe 4 főt és 12 póttagot delegálhat Magyarország. A szavazatok alapján

Farkas Flórián

állandó tagnak **Daróczi Ágnes**t, **Farkas Flóriánt**, **Kalányos Zsoltot** és **Kolompár Orbánt** választották a szervezetek. A megválasztott állandó tagok november 7-én számolnak be a magyarországi választásról.

Az Európai Romák és Utazók Fóruma december 13-án tartja az Európa szerte már megválasztott állandó tagokból álló közgyűlését. (október)

Felkészítő tanfolyam roma fiataloknak

• A Belügyminisztérium, a Rendőrtiszti Főiskola és a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet közös tanfolyamának nyitóünnepségével indult el november 11-én a belügyi szerveknél elhelyezkedni kívánó roma fiatalok felsőfokú tanulmányokra felkészítő képzése. Az előkészítő létrehozói-nak, szervezőinek és leendő tanárainak rövid bemutató előadásai után a szintén jelenlévő beiratkozott tanulók és szüleik tanulmányi szerződést kötöttek a pályázattal intézményekkel és megbeszélték a további gyakorlati teendőket. Nyitóbeszédében **Dercze László**, a Rendőrtiszti Főiskola tanulmányi főigazgatója elmondta: annak ellenére, hogy a roma fiatalok kiemelt támogatása pozitív diszkriminációt jelent, nem elvtelen kedvezmények biztosításáról van szó. Csupán azokat a lehetőségeket kívánják a cigány fiataloknak is biztosítani, melyektől ők – hátrányos helyzetük révén – elesnek. Az előkészítő tanfolyamokon testi és szellemi téren egyaránt kemény munkát kell végezniük a résztvevőknek és ugyanazt a teljesítményt kell nyújtaniuk a felvételi vizsgán, mint a többi jelentkezőknek. A közismert hasonlatnak megfelelően: „Nem halat kívánnak adni az éhezőknek, hanem hálót, mellyel halat foghatnak”. (november)

Nem mehetett szórakozni a roma főosztályvezető

• Rokonaival együtt nem engedték be az esélyegyenlőségi minisztérium integrációs főosztályvezetőjét egy hatvani szórakozóhelyre. A titulussal nem volt baj, mert az nem látszik. A borszínnel annál inkább. **Ürmös Andor** elmondása szerint a kidobó a tulajdonosra hivatkozva kért tagságit, és közben homályosan utalgatott valamire, hogy „tudjátok, hogy van” és „a tulaj nem engedi”. „Ebből arra a következtetésre jutottam, hogy cigányokat nem engednek be.” Ürmös Andor rendőrt hívott, és jegyzőkönyvet vetetett fel. A helyszínre kiérkező tulajdonos a kidobóhoz hasonlóan a kötelező tagságival indokolta a történeteket. Az integrációs főosztályvezető később az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordult, hogy vizsgálják ki az ügyet. **(november)**

Jubileumi kongresszus a Lungo Drom 15. évfordulóján

• A Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség november 18-án Szolnokon, a Városi Sportcsarnokban tartotta fennállásának 15. évfordulója alkalmából rendezett jubileumi kongresszusát. A születésnapot megtisztelte jelenlétével **Orbán Viktor**, a Fidesz elnöke, az egyházak képviselőiben főtiszteletű **Csűry István** püspökhelyettes, **dr. Granasztói György**, a Batthyány Alapítvány elnöke, **dr. Túri-Kovács Béla**, a Kisgazda Polgári Egyesület elnöke és **Lezsák Sándor**, a Nemzeti Fórum Egyesület elnöke is. **Farkas Flórián**, a Szövetség elnöke köszöntő beszédében szólt arról, hogy a Lungo Drom ma már az ország legnagyobb, legösszetettebb, legszervezettebb érdekvédelmi és érdekképviselői szervezete. 15 év alatt ebben az országban nagy tekintélyű civilszervezetek, pártok, politikai szervezetek hullottak darabokra, zsugorodtak össze, vagy tűntek el a sülyesztőben. Mi itt vagyunk és erősebbek vagyunk, mint bármikor – mond-

ta az elnök. Orbán Viktor beszédében arra kérte a jelenlévőket, hogy „Mondják el Magyarországon minden romának, minden roma családnak, hogy a Fidesz kezét nyújt önöknek.” Valamint, hogy: „A Lungo Drom-ot tekintjük fő szövetségesnek, Önökkel együtt szeretnénk hosszabb távon, hosszú éveken keresztül intézni az ország ügyeit.” **(november)**

A roma vállalkozásfejlesztésért

• **Kóka János** miniszter – **Lévai Katalin**, Európa Parlamenti képviselő és **Lakatos Sándor** miniszteri biztos részvételével – november 17-ei sajtótájékoztatón ismertette a roma vállalkozásfejlesztés 2005. évi eredményeit a minisztérium épületében.

A „Széchenyi Vállalkozói Program – Roma Pályázat” kiírására 2005-ben összesen 227 pályázat érkezett, az igényelt támogatás összege több mint 600 millió forint volt. Pozitívan 79 pályázatról döntöttek, így közel 220 millió forintot helyeztek ki mikro- és kis vállalkozásokhoz – számolt be a miniszter. Kóka a roma vállalkozásfejlesztés kapcsán kiemelte: a legfontosabb cél a versenyképesség növelése, valamint a roma vállalkozások megerősítése. „Az EU mintaaországa kívánjuk tenni roma ügyben is Magyarországot, ezért nagyon fontosnak tartjuk az inkubációs és innovációs központ létrehozását, hiszen így katalizátorként hathat majd a romák vállalkozásfejlesztésére és foglalkoztatására” – hangsúlyozta a miniszter.

Lévai Katalin elmondása szerint a téma különösen aktuális, mivel 2005. december 8-án Brüsszelben rendezik meg a „Roma Diplomacy” tanácskozást, melynek elnökségébe őt is beválasztották. Az összejövetelnek pedig az a célja, hogy megvizsgálják annak lehetőségét, hogy milyen uniós források és szándékok segíthetik a romák gazdasági és társadalmi integrációját egész Európában.

A **Lakatos Sándor** miniszteri biztos elmondta, hogy „a Széchenyi Vállalkozói Program keretében az elmúlt három évben mintegy 700 millió forint szolgált a roma kisvállalkozások fejlesztését és ennek eredményeként, közel 2 milliárd forint értékű beruházás valósult meg.

2006-ban 250 millió forint áll rendelkezésre a tárcánál roma ügyekre, illetve reményeink szerint jövő ilyenkor már megnyithatjuk az inkubátorházat, ahol 400–500 vállalkozás kap majd helyet” – tájékoztatót a miniszteri biztos. **(december)**

Roma újságíró is Példakép Díjat kapott

• A Pannon GSM Példakép Alapítvány kuratóriuma negyedszer adta át a Példakép Díjakat és a velük járó egy-egymillió forintot. Az alapítvány, melynek célja, hogy a nyilvánosság erejével és anyagilag is támogassa azokat, akik tevékenységükkel követendő példákat mutatnak – negyedévente díjazza azokat, akiket példaképnek jelöltek munkatársak, ismerősök, olyanok, akik figyelemre méltónak tartják a díjazottak tevékenységét. A november 30-án megrendezett ünnepségen Somlyai Dóra, a Pannon GSM kommunikációs igazgatója, a kuratórium tagja adta át az elismeréseket.

Díjat kapott **Szírmay Norbert**, a Kisebbségi és Emberi Jogi Alapítvány munkatársa is, aki az első között végezte el a Független Média Központ kilenchnapos roma újságíró képzését, majd a Kisebbségi és Emberi Jogi Alapítvány egyik alapítójaként, munkatársaként számos emberi jogi műsor vezetője lett. A Tolerancia-díjas Szószóló című rádióműsort, a Magyar Televízió Provokátor magazinját és a Rádió C Korán című műsorát is vezeti. Munkáját számos díjjal ismerték el, de ő sikereit főleg munkatársainak köszönte meg. **(december)**

Kedvezmény a lakásvásárlóknak

• A kormány a 2005. február elején útjára indított Fészekrakó program korhatárát 5 évvel megemelte, így 30 évről 35 évre tolt ki. Tehát ha ebbe a korhatárba belesik valaki, akkor november elsejétől részese lehet a programnak. A többi feltétel változatlan maradt. A hitelt Budapesten és a megyeszékhelyeken új lakásnál 15 millió, használt lakás esetén 12 millió forintig lehet igénybe venni. Vidéken ugyanez új lakás esetén 12 millió, használt lakásnál 8 millió forint. **(december)**

Segély álláskeresőknak

• Novembertől álláskeresőknak nevezzük azokat, akiknek nincs munkájuk. Nekik megállapodást kell kötniük a munkaügyi központtal, melyben azt is meghatározzák, milyen juttatásra jogosultak. Mostantól nem munkanélküli segélyt, hanem álláskeresői járadékot, illetve segélyt kaphatnak a rászorulóknak. Előbbiek azok, akik a munkanélküliséget megelőző 4 évben legalább 365 napot dolgoztak. Utóbbiak azok részesülhetnek, akik az álláskeresői járadék folyósításának ideje alatt nem tudtak elhelyezkedni, a munkanélküliséget megelőző négy évben kétszáz nap munkaviszonnyal rendelkeznek, illetve akinek már csak öt év hiányozna az öregségi nyugdíjhoz, és már száznegyven napja álláskeresői járadékban részesülnek. **(december)**

Az UNICEF a gyermekekért: egyetlen euró is segítség

• Kétmilliárd gyermek él a Földön, s minden negyedik családjának napi jövedelme kevesebb egy dollárnál. (Kb: 250 forint.) Tizenkét gyermek közül egy könnyen megelőzhető gyermekbetegségben hal meg 5 éves kora előtt. Az IKEA karácsonyig minden eladott plüssállat után 1 eurót utal át a Save the Children és az UNICEF gyermekvédelmi, egészségügyi és oktatási programjainak támogatására. **(december)**

Országos hálózat a cigány civil szervezetekből

• Országos roma civilszervezetek hálózatának létrehozását tervezi a szolnoki Kisebbségi Jogvédő Egyesület. A hálózatban együttműködő szervezetek a kisebbségi és emberi jogok érvényesülésének figyelemmel kísérésén túl a pályázatokban és különböző programokban a tapasztalatok cseréjére és összefogásra töreksenek. A közös munkát jövőre különböző képzésekkel is igyekszik majd megalapozni az egyesület. **(december)**

Összeállította:
Paksi Éva

Ragályi Elemér a Csudafilm című vígjáték után Pusoma Dénesről forgat filmet

• 1994. március 16-án ivádi otthonában meggyilkolták a 86 esztendőes **P. Józsefnét**. Az ügy elsőszámú gyanúsítottjává egy helyi roma férfi, a 31 éves **Pusoma Dénes** vált, aki rendszeresen vállalt alkalmi munkát az idős asszony portáján, akit 1995-ben jogerősen 6 évi börtönbüntetésre ítélte a Heves Megyei Bíróság. Pusoma már csaknem két esztendő óta letöltötte a büntetéséből, amikor a rendőrség elfogta a bűntény valódi tettesét. Az ártatlanul elítélt Pusoma Dénest a II. világháború utáni magyar joggyakorlatban páratlan perújítás során 1996 decemberében mentették fel. A férfi azonban pszichésen nem tudta feldolgozni a történeteket, s mikor kiderült, hogy nem kaphat kártérítést, 1997. augusztus 8-án Ivád határában felakasztotta magát. **Ragályi Elemér** a Csudafilm című vígjáték után most Pusoma Dénesről készül filmet forgatni.

– A kapitalizmus a versenyről, a dicsőséges és gátlástalan erősekről szól, de engem szinte mániákusan foglalkoztat azoknak a sorsa, akik gyengének bizonyulnak ebben a versenyben. Igazságtalannak, netán aljasnak tartják a szabályokat, vagy egyszerűen sorompóba sem állhatnak. Egyébként ebből az érdeklődésből született a Csudafilm is. Ez a történet, mint egy állatorvosi ló, magán viseli mindazon társadalmi betegségeket, melyek ma számomra a legelviselhetetlenebbek. Elsősorban arról az összekacsintós, össznépi konszenzuson nyugvó diszkriminációról beszélek, melyet – attól tartok – mindenki felfedezhet magában, aki önmagát a többséghez sorolja. Csakhogy itt egy ember életéről van szó. A filmben nem tudjuk, hogy elkövette-e a vád tárgyát képező gyilkosságot Pusoma Dénes, vagy sem. A mellette, illetve ellene szóló érvek súlya egyenlő Justícia mérlegén. A nézőnek is meg kell tehát hoznia ítéletét a film nézése közben, s ha elítéli az ártatlant, mert gondolkodása előítéletes, mert dolgozik benne a zsigeri diszkriminációs hajlam, remélem elszégyelli magát. Szeretném, ha a film minden nézőt önvizsgálatra késztetne. De nem csak etnikai hovatartozása miatt volt Pusoma más. Talán a szent együgyűség kifejezés illik rá leginkább. Olyan valaki volt, akire könnyen mondjuk, hogy nem normális. Megint egy határeset. Mert ugyanakkor tele volt költészettel, álmokkal, víziókkal. Ha más körülmények közé születik, talán művész lett volna. A dokumentumfilm és a játékfilm határán álló mozgókép szeretnék csinálni. Ismeretlen színészek, amatőrök közreműködésével. De nagyon előreszaladtunk, hiszen ez egyelőre csak filmterv.

Pusoma védője a perújítás során **Dr. Magyar Elemér** volt, aki színdarabot is írt a történetből és a fogatókönyv-írásban is részt fog venni. **(december)**

„Úgy kezdett el fényképezni, hogy valamit tudott, ami tanulhatatlan...”

Kudelich Lajos Cegléden született, ott végezte iskoláit, majd ott tanult szakmát (szobafestő-mázoló), és ott ismerkedett meg a fényképezéssel. Első kiállítását is Cegléden rendezte 1981-ben. Ennek a kiállításnak köszönheti, hogy meghívták a nagybaracskai Fotográfiai Alkotótelepre, amelynek munkájában azután három alkalommal vett részt. A Nagybaracskán töltött háromszor íz nap döntő szerepet játszott szakmai életében. Az alkotótelep meghirdetett célja a magyar szociófotós örökség megváltozott körülmények közötti folytatása, megújítása. Módszert, látásmódot tanult ott, és nem riadozott az elkötelezettségtől. A fotográfia rövid idő alatt anyanyelvévé vált, amelyet azóta is használ önmaga kifejezésére. Nagybaracskán döbönt rá arra: fényképezni lehet gondolkodás nélkül is, csak egyáltalán nem érdemes, valamint arra, hogy a dolgok felszínénél sokkal érdekesebb, izgalmasabb azok mélysége. Lassan két évtizede Németországban él, nős, két felnőtt lánya van. Érdeklődése középpontjában a társadalmat foglalkoztató kérdések állnak. Egy pályatársa azt mondta rá: őstehetség. Úgy kezdett el fényképezni, hogy valamit tudott, ami tanulhatatlan, aminek már akkor is birtokában volt, amikor a fényképezőgép eszébe sem jutott. Ehhez az eredendő tehetséghez szerezte meg később a szükséges szakmai ismereteket, s hamarosan elérte, hogy fényképen fejezze ki magát. Kudelich Lajos rövid bemutatásához Gera Mihályt hívtam segítségül.

– *Mi 8–9 éve ismerjük egymást, de már nem emlékszem, hogy hol találkoztunk először.*

– 1996-ban Szolnokon a Művelődési Központban volt egy kiállításom. **Farkasházy István** és **Kiss Györgyi**, a Művelődési Ház vezetői a kiállítással egybekötött könyvbemutatómon arról faggattak, hogy most, hogy kész van a könyvem, mik a legújabb terveim. Elmondtam, hogy próbálom ismeretséget teremteni, kialakítani a cigány emberekkel, mert őket szeretném fotózni. Erre Kiss Györgyi azt mondta, hogy megismertetlek az LD roma lap főszerkesztőjével, ő tud neked segíteni. Így jutottam el Évikéhez.

– *Miért a cigány embereket akarta fotózni?*

– Nem direkt ilyen szándékkal, de fotóztam már cigány embereket és ahogy egyre jobban megismertem őket, más véleményem alakult ki róluk, mint ami előtte volt. A kapcsolatteremtés miatt kerestem Évikét, mert én 1985 óta Németországban élek. Megmondom őszintén, hogy az elképzelésemhez az is hozzájárult,

hogy a cigány emberek a rendszerváltás nagy veszteségeinek vallották magukat. A napi politika, a társadalmi problémák nagyon érdekelnek, szociófotósként tartanak számon. A hazalátogatásaim alkalmával azt láttam, éreztem, tapasztaltam, hogy nagyon sok az elégedetlen ember, de különösen a cigányok elégedetlensége volt az, ami számomra a legszembeötlőbb volt. Ennek az okát akartam megtudni és tőlük akartam hallani, tapasztalatot szerezni, megismerni a problémáikat. Előfizettem a cigány újságokra. Arra gondoltam, így sokkal jobban belelátok az életükbe, a problémáikba.

– *És sikerült?*

– Nem tudom.

– *2001 augusztusában volt egy nagysikerű kiállítása Budapesten és úgy tudom, hogy nagyon jó kritikája volt.*

– Nagy izgalommal készültem erre a kiállításra. Minden kiállítás fontos, de ez különösen az volt, mert egy egész más anyagot mutathattam be, mint amit előtte elképzeltem. A „Honpolgárok” című kiállítás 5 embert próbáltam bemu-

tatni öt-öt képen otthonában, szűkebb környezetében, családjával. Egy rendőr őrnagyot, egy vendéglőst, egy rokkantnyugdíjas festőművésznőt, egy civilszervezet alelnökét és egy alpolgármestert. Ami közös volt bennük az az, hogy mindannyian cigányok. Egy kis kamara kiállítás volt, 200–250 ember volt a kiállításon. Volt olyan akit fényképeztem és ott volt, de olyan is volt akivel nem találkoztam és olyan kritikát írt, hogy fölbátorított, hogy folytassam. Nagyon nagyon izgultam. Minden kiállítás előtt izgulok, de itt különösen, mert, induláskor a mesterem, aki megfertőzött a fotózással, azt mondta, hogy csak azt fényképezzem, amit ismerlek. És féltem tőle, még most is nagyon sok drukkk van bennem, hogy hiteles-e amit csinálók és azért voltam kíváncsi az érintettek véleményére, hogy ők hogy látják magukat és az embertársaikat.

– *Nevezzük nevükön, hogy ki volt az az öt ember!*

– **Oláh Mara** festőművész, **Kökény Kálmán** rendőr, **Lukács Misi**, aki akkor még időzőjében csak kocsmáros volt,

ő volt a vállalkozó, ma már országgyűlési képviselő, **Lakatos Oszkár**, aki akkor még Vésztőn lakott, alelnöke volt az OCO-nek, és **Nagy Rudolf**, aki Tiszabőn volt akkor alpolgármester.

– *Azért én tudom, hogy ezek a képek nem pár hét, vagy pár hónap alatt készültek, hanem öb évén keresztül hazajárt Magyarországra és rendszeresen látogatta és fotózta őket. Talán nem túlzok, ha azt mondom hogy egy nagyon jó barátság is kialakult önök között.*

– Igen, tulajdonképpen mindekenkel nagyon jó kapcsolat alakult ki.

– *Mindig ennyire alaposan felkészül egy-egy fotózásra?*

– Most különösen. Évekig olvastam a cigány újságokat, néztem a Cigány Magazint. **Nagy Rudi** falujába többször úgy mentem el, hogy vele nem is találkoztam, csak érdeklődtem utána. Akkor még fizikai munkásként dolgoztam Németországban, Münchenben, és a szabadságom ideje alatt rohantam haza, nem kirándulni, meg nem a Balatonhoz. A családot lepakoltam a roko-

noknál és siettem valamelyik cigány ismerősömhöz. Bizony volt, hogy furcsa szemmel néztek rám a családban. Amikor a beszélgetések után hazamentem, volt amikor megkérdeztek, hogy merre jártam, kikkel találkoztam és én meséltem, meséltem és ők szájtátva hallgattak. És lassan kezdtek belenyugodni és elfogadták az „örültségeimet”. A lényeg az, hogy sokat meséltem, csináltam otthon a fényképeket és az a szokásom, hogy a nézőképnek nevezett fotókat kirakom a földre, és többszáz cigány ember nézett velünk farkasszemet otthon, mi pedig úgy sétáltunk a képek között, hogy volt egy kis út közöttük. És hát kíváncsi lett a feleségem is, a lányaim is. Először az Oláh Marával kapcsolatos sztorik érdekelték őket a legjobban, de utána mindenről faggattak, minden érdekelte őket. Többször meg is látogattuk otthonában Oláh Marát. Tényleg nagyon jó kapcsolatot alakítottunk ki és ápolunk. De ugyanez igaz Kőkény Kálmánra és Lukács Mísire is.

– **Egyébként minden kiállításra ennyi időt szán, vagy ez egy kivételes helyzet volt?**

– Nem mondanám, hogy kivételes helyzet volt, ilyen vagyok. Nagyon sokáig tervezgetek, igyekszem felkészülni a fotózásra, de amíg azt érzem, azt látom azokon, akiktől szeretnék fotót csinálni, hogy zavarja őket a fényképezőgép, addig nem fényképezek, mert akkor úgy érzem, hogy hamis lenne a dolog. Így aztán először olyan sűrűn próbálok velük találkozni, ahogy tudok, és aztán már fel sem tűnik nekik, hogy én néha kattogtattam a géppel.

– **Most egy újabb terve van, csak most nem fotókat, hanem filmet szeretne készíteni cigány emberekről. Ezt megelőzően úgy tudom, hogy nyáron megnyert egy fődíjat egy dokumentumfilm fesztiválon.**

– Nem is tudom, hogy hivatalosan mit írtak az oklevélre, azt hiszem azt, hogy kiemelt fődíj, de én kategória díjnak tartom, mert öt kategória volt és én a dokumentum kategóriában

nyertem fődíjat. Először arra gondoltam, hogy csak följegyzéseket csinállok egy-egy családról, egy-egy emlékről, egy-egy emberről és hazafelé menet megálltam az út szélén és a bennem legjobban megmaradt, számomra legérdekesebb gondolatokat leírtam magamnak. Ezeket a gondolatokat éveken át gyűjtöttem a fotózás kapcsán. Egy olyan könyvet akartam, amibe pár kép szerepel a fotózott személyekről és mellé szerkesztve a véleményük, világnézetük, hogy hogyan gondolkodnak a világról, a társadalomról, a munkáról, egyáltalán a világmindenségről és aztán elkezdtem filmezni egy egészen más témát. Volt KISZ-titkárokról készítettem filmet, akik pártkarriert futottak be a szocializmus idején, a rendszerváltás után pedig milliomosok lettek és megmaradtak baloldalinak. 7 emberről készítettem egy 55 perces filmet, ezzel nyertem a díjat.

– **Ezzel a díjjal azt is elnyerte, hogy egy ingyenes rendező-operatőri kurzuson vehet részt.**

– Nem csak a díjjal járt ez, fölveteliznem kellett, de így csöppentem bele abba a társaságba, ahol egyáltalán megtudtam azt, hogy milyen lehetőségek vannak, hogy tanuljak, mert a fotózást is autodidakta módon tanultam.

Tehát a cigány emberekről, a cigány emberekkel szeretnék interjúkat csinálni és már nem csak képekben, mert igaz ugyan, hogy az érzélem a fotókon is kiül az arcokra, de mégis más, ha szavakban mondják el, hogy miről mit gondolnak. Röviden megfogalmazva a fotókkal gondolatokat ébresztek, a filmmel pedig gondolatokat továbbítok. Hihetetlen, hogy mi mindennel gazdagodtam, hogy megismerem ezeket az embereket. Az az érzésem, hogy nagyon-nagyon sok olyan ember van, aki nem csak a kisebbség meg a cigányok számára lenne érdekes és tanulságos, hanem az egész társadalom számára, hogy megismerjék, hogy hogy gondolkodnak, hogy hogy beszélnek és amit én a legfontosabbnak tartok, a hogy beszél után,

A fotó Kudelich Lajos A hely szelleme I Felsőerek 1995–1997 című kötetéből való.

hogy hogyan cselekszenek. Mert beszélni olyan sok ember tud olyan szíviesen és olyan tettekkel bizonyíthatatlanul. Tulajdonképpen, ha egy szóval akarom megfogalmazni, akkor én úgy érzem, hogy be tudok mutatni olyan példaképeket, akiktől mindenki, mindenki meríthet magának és tanulhat valamit. Meglehet fogalmazni három mondatban, de ez annál komolyabb dolog, hogy három mondatban megfogalmazzam.

– *Ha elkészül a film, hol lehet majd látni?*

– Na most, ez a privát szféra, de azt szoktam mondani, hogy az életben a legbiztosabb dolog a bizonytalanság. Feleségem sajnos 6. éve harcol a rákkal és a filmezés idő kérdése, hangulat kérdés, és utoljára

hagytam, de nem utolsó sorban anyagi kérdés. Amikor készültem például arra, hogy jövök haza és meg volt beszélve, hogy megyek Jászsószentgyörgyre, megyek Tiszaburára, vagy Tiszadobra, Gyomaendrődre, akkor majdnem egy olyan érzés volt bennem, rossz hasonlat, de, mintha randira mennék és olyan nagy várakozás, hogy hogy sikerül, mint sikerül, és amikor megkapja a feleségem a kezelést és annak a mellékhatásai látszódnak rajta, vagy nekem olyan magas a vérnyomásom, hogy nem szabad felkelnem, vagy nem is tudok, akkor ezek a dolgok áthúzzák a terveimet. De ha elkészül a film, akkor a Hír Tv és a Duna Tévé az, amely műsorra fogja tűzni. Mindkét televíziót megkerestem, az il-

letékes vezetőivel beszéltem, és nagyon kíváncsian várják a filmet. Én azt szeretném, nem tudom, hogy majd mennyire tudom megvalósítani, ha hosszú heteken keresztül folyamatosan menne ez a műsor. Mindben lenne egy kis hasonlóság, de mind mégis egész más lenne. Idő kell. A kiválasztottaimnak is idő kell ahhoz, hogy megértsék a szándékaimat. Például a Duna Tévétől kaptam olyan ajánlatot, hogy adnak egy kis buszt és egy csapatot és járjam az országot. Ezt az ötletet nem tartottam jónak, mert egy stáb előtt nem biztos, hogy úgy megnyílnak a riportalanyok, mintha csak én egyedül ülök velük szemben.

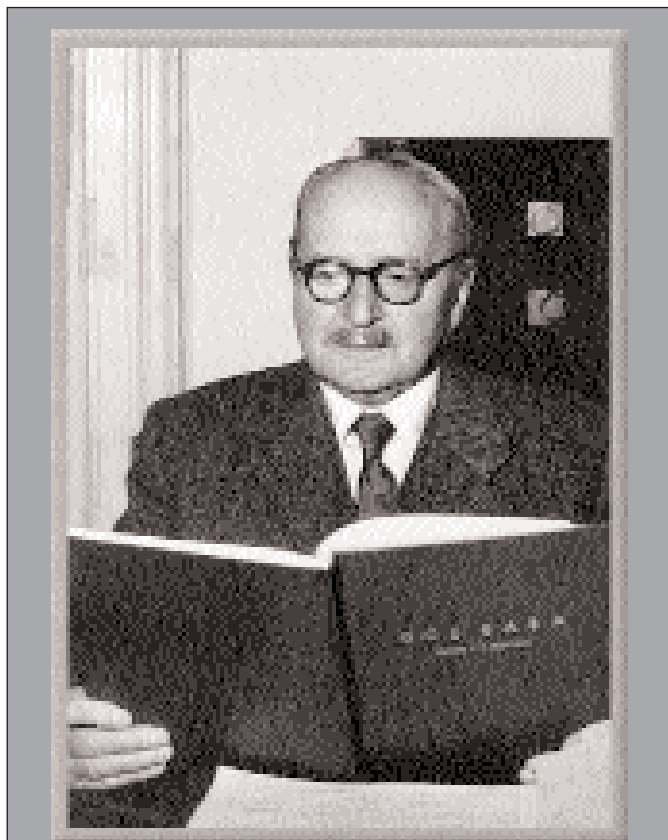
– **Hogyan fogja kiválasztani azokat az embereket, aki-**

ket bemutat, akiket filmre akar vinni?

– Ez egy nagy kérdés. Megtaláltam az első 5 embert akiről fotókat csináltam, a legelső embert akit megtaláltam, róla nem csináltam fotót, de az ő segítségére számítok továbbra is. A személyes ismerettség kapcsán a beszélgetések során kiderül az, mert igyekszem a beszélgetéseket úgy alakítani, hogy ki az akire felnéz az, akire én felnézek. Amiket megfogalmazok magamnak, de még ez sem biztos, hogy 3 filozófus, 3 szociológus, 3 közgazdász, 3 ügyvéd, 10 vállalkozó, pedagógusok, óvónők, tanítónők. Hogy lehetne talán így is az összeállítás. De hogy hogy alakul majd a végén, azt még nem tudom.

ÉVFORDULÓK – ESEMÉNYEK

Karácsony közeledtével az ember mindig sokat mereng a múlton, s azok fájó hiányán, akik már sohasem

Huszka Jenő a Gül Baba szövegkönyvével

gyűlhetnek a feldíszített fa köré. Amikor e sorok szerzője édesapjára gondol, sokszor felmereng egy dal, amelyet sajátosan rekedtes hangján – s fiához hasonlóan minden énekhangot megcsúfolva – dörmögött-dalolt maga elé: „Daru madár fenn az égen hazafelé szálldogál. Vándorbottal a kezében cigánylegény meg-megáll...”

Nos, ez a dalban említett cigánylegény épp a közeli napokban ünnepelhette századik születésnapját. **Huszka Jenő** operettjének, a **Gül Babának** ugyanis 1905. december 9-én volt az ősbemutatója a pesti Király Színházban. Huszka ekkor túl van a Bob herceg világsikerén, a „Londonban, sej van számos utca” dallamát Bécsben, Berlinben és Párizsban is fütyülik már a suszterinasok. A Lajtán túl is izgatottan várták: mi született meg Huszka zongor-

ráján, mit rejthetnek az újabb kottaívek. **Martos Ferenc** – aki az előző siker szövegkönyve megalkotásának is részese volt – ezúttal arra szövetkezett a zeneszerzővel, hogy egy ízig-vérig magyar témájú operettel álljanak elő. „Új operettünk hőstét a Rózsadombon találtuk meg. Arrafelé sétáltunk Huszkával és meglátogattuk a rózsák atyjának, a legendás híru Gül Babának kicsit elhanyagolt, kicsit elfelejtett síremlékét. Ahogy körbe jártuk a roskadozó falakat, anélkül, hogy bármit szoltunk volna, mind a kettőnkben egyszerre született meg a gondolat: életre keltjük a magyarországi török világot és a rózsák szerelmesét, Gül Babát” – nyilatkozta Martos jóval a bemutató előtt a lapoknak.

A történet egy csodaszép, meseszerű szerelem megvívása és beteljesülése. **Ali pa-**

sa a háremébe szánja – sokadik feleségének – Gül Baba, a szent életű dervis, a rózsák atyjának egyetlen szeme fényét, a gyönyörűséges **Leilát**. Romantikus magyar diákok **Mátyás király** aranykincse után kutatnak. **Gábor** diák így lopózik be hűséges barátjával, **Mujkó** cigánnyal Gül Baba rózsakertjébe. Amint megpillantja, rögvést beleszeret Leilába. Jó magyar szokás szerint mindketten letépnek egy-egy szálát a szent rózsákból, hogy köszöntsék vele a lányt. Nem tudják, hogy e virágok háborgatása a török hit szerint főbenjáró vétek **Allah** ellen, s bizony ezért fejeiket veszthetik. Elfogják, és halálra ítélik őket. Gábor utolsó kívánsága, hogy Leila közelében maradjon, majd csaknem kihasználva egy kínálkozó alkalmat a pasa életére tör. Gül Baba úgy menti meg végül a bakótól, hogy maga pusztítja el az egész rózsakertet, ráfogva Allahra, aki – mint állította – így adja hírül, hogy el kell engedni a halálra szántakat. A pasa, bár jól sejti a dolgok valós hátterét, tehetetlen a vallásos hit ellen, bele kell egyeznie: a szerelmek egymáséi lehetnek.

Strauss – **Jókai** kisregényét felhasználó – Cigánybárója, **Kálmán Imre** Cigányprímása és **Lehár** Cigányszerelem című operettjeinek színre vitele után ekként írt a bécsi **Neue Freie Presse** publicistája: „Cigányoperettet írtak és mindig is írnak, s ez egyáltalán nem csoda, hiszen a valóságos cigányság is olyan, mintha operettelemekből volna összerakva. Egy kis érzelmes romantika, egy kis könnyelműség és büszkeség s nagyon sok szenvedély – tulajdonképpen pontosan ez az, ami az operetthez kell...” Az említett urak, említett művei valóban ezt a képet erősítették.

A Gül Baba nem efféle cigányoperett. A témaválasztásán túl azért sem, mert **Mujkó** kedves, szerethető, esendő, s bár nevére – amely egyes nyelvészek szerint a mulya szóból ered – naivitásával valamelyest rászolgál, egyáltalán nem ostoba, s nem alázatos. Igazi, együtt érző barátja, bajtársa **Gábor** diáknak, akivel mindhalálig sorsközösséget vállal. Elhihető róla mindez. Hiteles, vérbő cigány alak. Családszeretete példászerű: s mint a fogadtatásból kiderült, ez a tulajdonsága vésődött be legmélyebben a nézők emlékezetébe. Nagyjelenete: a feleségétől-szerelmétől, **Rózsától**, kisfiától, **Petykótól** és az élettől való búcsúzása. A személyét kitüntető rokonszenv is ekkor éri el a csúcspontját. Ott, a siralomházi jelenetben hangzik el az a bizonyos darudal is. „...Ha majd egyszer kisangyalom veled együtt lehetnék, violaszín nyoszolyádba oldaladhoz simulnék. Szívemet a szívedre, gyenge legény létemre, ráhajtanám bús fejemet hattyúfehér, fehér hattyúkebledre.” Az egykorú lapok kritikusai valamennyien felemlítették, hogy az ősbemutató közönsége, miközben a **Mujkó** szerepét elsőként alakító **Sziklay Kornél** szívemarkoló énekét hallgatta, igencsak a zsebkendőkre szorult. A Pesti Napló jegyzetírója külön kiemelte az operettek történetében eladdig szokatlan, megdöbbentő drámai erőt. Azt a mai, kései krónikás teszi csak hozzá: előítéleteket oldani csak úgy lehet, ha beleérzővé (empatikussá) tesz az embert. **Mujkó** révén Huszka – még ha hamis romantikával is – sokakkal fedeztette fel a cigányban is az embert.

A Gül Baba sikerrel járta meg a világ zenés színpadait, s időről-időre ma is re-

pertoárdarab. Három film is készült belőle. 1918-ban az ügyvédként, hírlapíróként, festőművészként és filmgyárosként is közismert **Lázár Lajos** rendezett belőle némafilmet. 1940-ben **Nádasdy Kálmán** vitte filmre (**Mujkó** szerepében a legenda **Maklár Zoltánnal**), 1956-ban pedig **Kálmár László** forgatta újra a történetet. Az utóbbi film esetében a cím „**Gábor diák**”-ra változott, amiként rejtélyes okokból maga **Mujkó** is. E filmben a főszereplő sorstársát **Suki Balázs**nak hívták (a feledhetetlen **Sinkovics Imre** játszotta).

Ma már tudjuk, hogy a „Darumadár fenn az égen...” tulajdonképpen egy vészhelyzet keltette zsarolási pozíció szülte. **Fedák Sári** lejáráó szerződésére hivatkozva 1905-ben a főszerepet (**Gábor diák**ét!) **Szentgyörgyi Lenkére** osztották. A döntés körül kirobbant kisebbfajta színházi botrányt igyekezett kihasználni **Sziklay Kornél**, aki jól tudta: még egy híresség visszalépése elviselhetetlen teherként nehezedne az operett fogadtatására. Közölte, ha nem kap egy önálló dalt, visszahagyja a szerepet. Huszka és Maros másnapra írtak hát egyet neki. Azt a bizonyosat, amiről annyit szoltunk.

„...Repülj madár, ha lehet, vidd el ezt a levelet! Mond meg az én galambomnak, ne sirasson, felejtse el engemet!” Érhet-e nagyobb dicsőség egy szerzőpárost annál, hogy nótájuk annyira a népdalokra hajaz, olyanyira népszerű lesz, hogy többször még a népdalgyűjtőket is alaposan megtérítse (néhány alkalommal „gyűjtött” magyar népdalként is megjelenik). Úgy hiszem, hogy száz ismerője közül kilencven minden bizonnyal ma is megesküdné, hogy igazi népdalt hall.

A **Mujkó** cigány alakját magukra öltő színészszerűsok közül néhány különösen sikeres alakítást nyújtott illik itt is megemlíteni. **Latabár Kálmán** (a Fővárosi Operettszínházban játszotta a szerepet), **Rózsa Nándor** (Budapesti Városi Színház), **Bessenyei Ferenc** (Fővárosi Operettszínház), **Benkő György** (Arad), **Kunyi Mihály** (Szabadka), **Lázár János** (Kolozsvár), **Fehér Tibor** (Miskolc), **Mendelényi Vilmos** (Eger), és **Sztankay István** (aki a tévéjáték-változatban volt **Mujkó**). A kortárs **Mujkók** közül is szót érdemelnek néhányan: **Ruszmilán** és **Nádházy Péter** Győrött, **Ádám János** Kolozsvárott, **Lázár Balázs** Pécsen, **Csorba Nándor** Bácskerten és Bácska több településén játszotta-játssza sikerrel a szerepet.

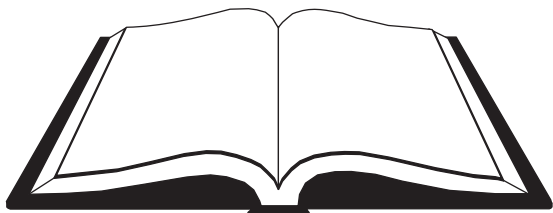
Hangfelvételek tanúskodnak róla, hogy világhírű operaezenekeseink, nótakirályaink, de más zenés színpadi sztárok – **Svéd Sándor**, **Ilosfalvy Róbert**, **Miller Lajos**, **Kovács Kolos**, **Bojtor Imre**, **Sas József** – is nagy kedvvel és zajos sikerrel énekelték az egyszere cigánylegény száz éve szárnyra kelt kesergő dallamát.

Talán megbocsáttatik nekem, hogy mindjárt előadásánál szebbnek mégis egy hajdanvolt péksegéd, a dallamívrrel mit sem törődő nótázását tartom. Valakiét, aki képes volt teljesen azonosulni azzal a képzeletszülte cigánnyal, akinek sorsában a magáéval nagyon is sok rokon vonást, azonosságot fedezett fel.

Amikor a százéves **Mujkó** cigányt köszöntöm, őrá is sajgó szívvel emlékezem, s számítógépem klaviatúrája fölé görnyedve – a feleségem szerint rettentő hamisan – énekelem magam is: „Repülj madár, ha lehet, vidd el ezt a levelet...”

Hegedűs Sándor

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

Meséink mind mibe-lőlünk szólnak. Belőlünk és rólunk. Ami kiszolgáltat bennünket a sorsnak, ami gyengévé, védtelenné, remény-szegetté, megalázottá tesz hét-köznapijainkban, az fordul a visz-szájára egy-egy szép mesénkben. Az elfojtott indulatok, vágyak jutnak diadalra, feltéve, hogy bá-tor, szerény, segítőkész a fősze-replő és az esze is a helyére van verve.

Nemrég Békéscsabán új író-t avattak. Bár maga csak a szóbeli történetmondás (vagy ahogy ő mondja: a meseszerkesztés) mestere, a hangszalagok őrizte történetei most kitörtek, mint mesehősei: **Arany Gyula**, **Kúdos Károly**, **Kócimbó** és társaik a szorult helyzetekből, a párvi-adalokból, átkok alól, jégbor-tónokból... s könyvvé lettek. Márpedig a köteteket megjárt „csudahistóriák” kiagyaloí akkor is írók, ha maguk akár egyetlen sort sem vetettek papírra.

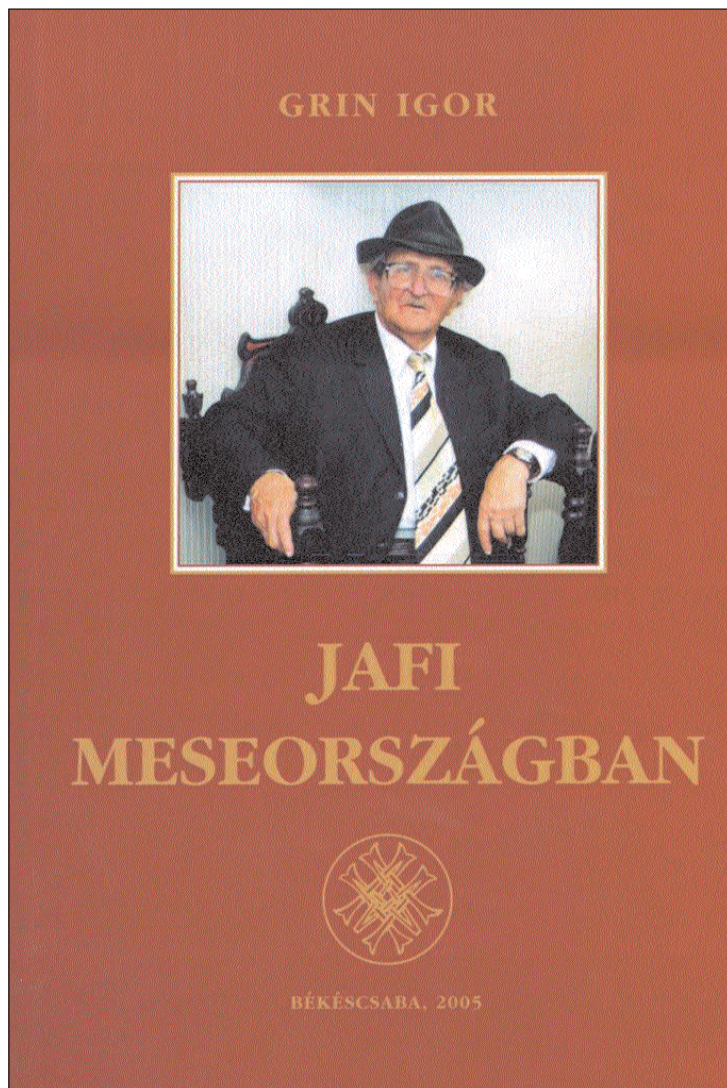
Lakatos János sarkadi ci-gány mesemondó, a betegsége miatt sajnos nem lehetett jelen

azon az ese-m é n y e n , amit köny-vének be-mutatására kiadója: a Békés Me-gyei Múze-umok Igaz-ga t ó s á g a szervezett meg Békés-csabán, s ami neki be-lépőjegyet biztosított a halhatatlan-ságba. Apró t e r m e t e , g y a k r a n viselt hófe-hér sheriff-ruhája azok-nak is isme-rős lehet, akik mit sem tudnak el-beszélőkész-ségéről s megjelent

könyvéről. Közeli barátai, ci-gány beceneve alapján Jafinak szólítják, akik pedig csak látás-ból ismerik – épp az említett vad-nyugati öltözet okán – **Serif** néven emlegetik.

Grin Igor „**Jafi Meseor-szágbán**” című kötete (Grin rögzítette, szerkesztette, s látta el kiegészítő tanulmányokkal a huszonkilenc mesét) most meg-mutatja, ki rejtőzik az öltözet mögött, ki lakik az emberbőrben. A történetek kivétel nélkül a nép-mesék klasszikus hagyomá-nyában gyökereznek, de Jafi igencsak sajátos világlátással oltotta be őket. Történetei jóval bonyolultabb szerkezetűek, szá-mos esetben a túlburjánzás jeleit is magukban hordják. Amikor már azt hinnénk, hogy célt ért a hős, már csupán a befejező for-mula jöhet, újabb kihívásnak kell eleget tennie. Az „egy mese: több egymás utáni mese”-típusú történetek mellett a „mese a mesében” is többször visszakö-szön. (Ennek legszebb példája „A mesekirálynál” című mese, amelynek kellős közepén Jafi egy újabb történetbe kezd: a tündéreknek mond mesét, egy boldogságát kereső szultánfiról.) Meséi olyanok, mint egy régen elhunyt távoli rokon évtizedek múltán megismert gyermeke. Vonásaikban ismerősek, noha tudjuk: korábban sosem láttuk őket.

Noha sokáig úgy gondolták, hogy Békés a mesetérkép fehér foltja, Sarkadon és tágabb kör-zetében korábban is fedeztek fel tehetséges szerzőket (**Komádi Ferenc** és **Bondár Károly** után **Sinkó Rozália**, a Geszten élő **Horváth Irma** cigány mesemon-

dót, Lolót is közismertséghez juttatta). Hiszem, hogy az erős öntudat a tehetség előszobája. Azt meg olvasom, hogy a mi Lakatos Jánosunknak nem kell kétszer sorban állni az öntudatosságért. Első meséit **Czirucza János** kosárfonótól és **Koppó József** cigányprímástól hallotta, tulajdonképpen az ő példájukra kezdett Tündérország meghódításába. Figyeljük csak, hogy emlékszik rájuk! „...Czirucza Jani jó mesés, világhírű mesés. De ütet is lekonyítottam én egy év alatt, ütet is, meg Koppót is. Aztán űk jöttek énhozzám.” Mégis mi ez ahhoz képest, hogy magát Andersennél is nagyobb mesemondónak tartja? „**Andersson** ...annyi hozzám, mint a világon egy szem eső. Anderson csak úgy tanulgatott, én olyat tudok mondani, amit sajátilag szerkesztek, akit soha feldolgozni nem tudnak. Olyan mese, ami még nem volt papíron...”

Csakugyan, ki más írt volna **Cigány Dánielről**, a Cigánykirályról, akiről a Nagyhatalmú király („akinek minden király a hatáskörébe tartozott”) levágja a két kezét, mert nem megy el az őt dicsőítő körmenetbe, ahol minden uralkodó köteles volt meghajolni előtte? **Ifjabb Cigány Dániel (II. Dániel)** azonban megleckézteti apja csonkává és csúffá tevőjét, megdönti ömágassága uralmát. Ki teremtette volna meg **Fekete Gubás** alakját, aki „olyan erős vót, hogy százszor, meg tízmilliárdszor ötven királlyal is elbirt vóna”? (Persze, akinek a Világboszorka a keresztanyja, az Jafi világában is könnyebben boldogul.) Ki regélt volna a szél szárnyán is közlekedni tudó anyókaról, a Csillagkastély lakóiról, a százcsövű puskáról? Ki szólt volna **Jóbotom János** huszártizedesről, a szegény cigányasszony egyetlen fiáról, aki ha kell, egy herceget is „pofon lű”, s aki ezért előbb a

siralomházat, majd Jólétországot is megjárja? Ki adott volna hírt több meséjében is a vitézotthonról, amely intézményben számon tartják, s – ha jól értem – ki is kölcsönzik, feladatokkal is ellátják a világ legjelesebb kardforgatóit? Jókat mosolygunk a „Felsíges Helén” levél-aláíráson, pedig honnan tudhatjuk, nem ír-e hasonlóképpen alá valamelyik teli-vér hercegnő. (Tegyük szívünkre a kezünket! Kaptunk-e már akár egyiküktől is szíves invitálást?) Éppen ebben áll a mesék lényege. A sohasem volt, s a bármi megtörténhet tengelyei jelölik ki mindig azt a pontot, amelynek a metszetében állunk. Gyémántfoggal és gyémánthajjal született leányok, kilencvenkilenc fejű sárkányok, hétlábú sárkányfiak, földig érő orrú mamókák, elátkozott aranymadarak, madárjányok, bikafejű és százszemű királyok között a mesei örök igazság szellemében mindig a szegény, a lenézett jut a királylány kezéhez, a koronához. Olyan szegény, kinek háza népének a negyvennyolc-emeletes paloták tövében a hét valamely napján mindössze egy krumpli, másíkan meg csak a héja jut. Ugye, valahonnan ismerős az alaphelyzet? Akár jelképnek is tekinthetjük ezt is, s azt is, hogy az egyik mesében a lehetetlen helyzetből induló, számos próbát kiálló vitézt éppen **Dankónak** hívják. (Pont úgy, mint azt a hajdani szegedi prímást, aki... De kell-e a párhuzamról bővebben is szólnom?) A „**Mátyás király** és a cigány” rövid lélegzetű esetleírásában, amíg a férj brácsázní, muzsikálni jár, asszonya annak ellenére vendégül látja, megéjszákáztatja az álruhában arra kódogó uralkodót, hogy korábban kidobolták: senki idegent ne fogadjanak be. Előbb ezért zsandárfogda, utóbb aranypénzzel teli bokolyi-pogácsa lesz az osztályrészük.

A mesekönyv különösen tanulságos lehet a szóbeli irodalmak kutatói számára is, hiszen eddig igen ritkán fordult csak elő, hogy egy kötetben ugyanazon szerző egy adott meséjének több változatát is közreadják. Márpedig az 1995. február 1-jén rögzített „A mesekirálynál” és a 2002. június 5-én mikrofonba mondott „Jafi Meseországban” ugyanazon mese kétféle alakban. A **Szenes Péter** (a Palacsinta mese) is a „Kőszív” egyik variánsa, hat évvel későbbi utószülött.

Meséit megismerve kijelenthető: Lakatos János élete hordalékaiból egyedi mesevilágot teremtett. Noha származását tekintve cigány, s életműve folyománya, része is az emlékek szerint **Antó-Kis Károly** által elindított sarkadi, cigánysori mesemondó hagyományoknak, mégsem tipikus cigánymesék, amelyekkel nevét öregbíti. Jafi olyan mesesziget megalkotója, amely egyforma közelségben és távolságban van az ismert mesekontinensektől. Parányi föld-része Atlantiszként süllyedt volna a habokba, ha felfedezőre, támogatóra, kiadóra nem lel, s menthetetlenül el is sülyyed, ha mostantól az olvasók – az értő könyvbarátok – körében nem lel Grin Igorhoz hasonló felfedezőkedvű rajongókra. A szerző sajátos életlátásával és életigenlésével tovább árnyalja, helyszíneivel és teremtményeivel tovább tágitja úgy a magyar, mint a cigány és a Kárpát-medencei meseuniverzumot.

* * *

A könyv a kiadó, a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága címén rendelhető meg, illetve a békési megyeszékhely múzeumaiban szerezhető be.

„...mert úgy fogja fel a cigányságát, mint egy vallást...”

Van az úgy, hogy több fényre vágyik az ember: nagyobb, átláthatóbb térre, vagy az égre, hogy lássa, hogy esik az eső, hogy szakad a hó, hogy ragyognak a csillagok, vagy csak a legkedvesebb törökmogyoró fát akarja látni az ugráló sárgarigókkal az ágyából, pontosabban egy hófehér, birkabőrrel bevont 80 cm-es szivacsról a földön. Ilyenkor kőművest hív, és kiütteti az egyik feleslegesnek ítélt falat, aztán ámul, hogy hű, mekkora a fény, a tér, de nem csak a lakásban, hanem az öreg kőművesben is!

Varga Béla jókedvű ember. Tele van életörömmel és történetekkel. Imádja a munkáját. Én még soha nem hallottam senkit olyan szeretettel, szerelmes szavakkal beszélni a tégláról, a habarcsról, mint őt. Barna arcán a ráncok ezerfelé futnak, látva ámulásomat. „Mesélek én magamról, ha akarja.” – mondja, és kezembe nyomja az otthoni telefonszámát, hogy azon hívjam, amin csak a barátok szokták és nem az ügyfelek.

Eltelik két hét. Gondolodom Varga Bélán. Közben eszembe jut **Juhász Ferenc** egyik szép írása „A gyermekkor asztalánál” című, és vadul keresni kezdem a polcokon, mert ő írt nagyon emberien arról, hogy valamikor dolgozott kőművesek mellett. Az írást nagy nehezen megtalálom. Igen. Még mindig, 20 év után is tetszik Juhász Ferenc írása. Visszasüt belőle Varga Béla lelkesedése. „És jártam a kőművesekhez. A legjobban ezt szerettem! – írja Juhász Ferenc – Lebontani az öreg vályogházakat, dobálni föl a pallóra a téglát, amitől piros hártává kopott az ujjbőgyek bőre, s mint a kő rostjai, elkoptak a bőr recéi, s látni lehetett a vér lüktetését az ujjhegyeken, mint a kotlós alól kivett, gyertyával átvilágított tojás-

ban a csibeembriók szívét: alumínium-simára faragni a laza-csont, szivacs-testű követ, csorbátlan élükre faragni a kőkockákat, a vastag ács ceruza vaskos grafitnyomát pontosan félbevágva: habosra, könnyűre, zsírosra, pontosan melegegre kavarni a habarcsot, tudni mennyi víz, homok, néha cement kell a jó malterhoz, az igazihhoz, a csontkötőhöz, fölújítani a madár tobzódásához hajnalban a malteros láda mélyén megdermedt, zsírhártyás, kopasztott-tyúk bőré maltert, hogy lágy, és okos legyen, mint a sárga tajték és hasznos, mint a jószág: lazára, habosra habarni a sarat, nézni fekete bőré óriás buborékait, amelyek fölmerülnek a sár mélyéből, mint az óceán csoda-lényei, beszívni a munka sár illatát, kő illatát, mészsár illatát, téglailatát, cement illatát, deszka illatát, kőműveskalapács illatát, kátránypapír illatát.” Ó, mintha csak az öreg kőművest hallanám, gondoltam mégegyszer elképedve, és felhívtam Varga Bélát, hogy találkozzunk, meséljen az életéről. Meghívott magához. Nyolc fia, mint nyolc járó tölgyfa jött elém a kapuba, mert féltem Pucitól a megtermett komondor nőténytől, aki jól tette a dolgát. A „tölgyfa sor” védelmében

értem be a szép tágas házba, ahol Varga Béla várt, és felesége Lonci néni, hagyományos cigány öltözetben. Jól rácsodálkoztam, talán ezért ajándékozott meg egy eredeti cigány kendővel a búcsúzáskor, amit ma már Rómában csodálnak meg az emberek egy Dóra nevű lányon. A lányomon.

* * *

Mióta az eszemet tudom, mindig kőműves akartam lenni, pedig az apám Varga Sándor vízvezeték-szerelő volt. Nálunk a családba nem volt férfi mesterség nélkül. Nagybátyáim is mind iparosok voltak, asztalosok, szerelők, a púpos Endréről órás lett, mert hisz ő nehéz munkát nem végezhetett szegény. Az asszonyok csak asszonyok voltak, de mind szépek, széles csípőjűek, nagy mellűek, hogy sok gyereket szüljenek. Hát így választottunk asszonyt magunknak, olyan maga formát Magdika, mert ezek fontosak egy asszonyba, ez a típus tartja meg az otthon melegét, ahonnan a férfi nem kívánczik el máshova. Ne szégyellje magát, hát így van ez, a fiaim is ilyen asszonyt keresnek. Ez az egy nem változik meg egy igazi férfin. Az én anyám is ilyen

asszony volt. Voltunk is sokan! Hét gyereket szültélve, hármát halva, de már csak ketten élünk.

* * *

Mi kárpáti cigányok vagyunk. Én még Nógrádban gyerekeskedtem. Úgy nőtem föl, hogy csak a munkát láttam magam körül. Ott nem volt henyélő. A gyerekek az asszonyokkal ellátták az állatokat, a férfiak meg, a mi családunk férfiai úgy vállaltak házépítést, hogy ott mindenkinek jutott munka kívül-belül. Hát nem hiába, nem eszetlenül tanulták ki a mesterséget, hanem úgy, hogy össze tudjanak dolgozni. Előre gondolkodtak, nem úgy, mint manapság, hogy összevissza tanulnak a testvérek. Nálunk úgy volt, mint az uraknál, akiknél az egyik orvos lett, a másik mérnök, a harmadik ügyvéd, és ha volt negyedik, az pap lett. Mi meg úgy osztottuk be, hogy tudtuk meg kell élnünk, és együtt kell megélnünk a munkánkból. Hát ezért lett köztünk úgy mint apáméknál volt, hogy mi belőlünk, hogy úgy mondjam, kijött egy házépítő brigád, de kulcsrakészen ám! Nem csak részmunkát vállaltunk. Senki nem maradhatott ki, mert akkor el se vállaltuk a

házépítést. A fiaim ma éppen így tanultak előre nézve, hogy együtt tudjanak boldogulni. Itt nincs okoskodás és széthúzás! Itt a család és a munka van. A nagyobbik fiam 41 éves, ő kőműves lett, a legkisebb parkettázó, a többi, hát ami kell, festő-mázoló, vízvezeték-szerelő, tetőfedő és így tovább. Van egy Kft.-nk, a László fiam intézi, ő szerzi a munkákat, ő szállítja a segédmunkásokat, de nem ez a főfeladata, hiszen villanyszerelő, de mindenki vállalja pluszban, amit még bír. Vita nincs! A közösből mindenki annyit kap, amennyiért megdolgozott. Én már csak ritkán, szórakozásból dolgozok, mert munka nélkül nehéz, de már nem bírok annyit, mint régen. Bajunk? Az sose volt nekünk, hisz veresek meg szőkék vagyunk, ha cigányok is. De azt, hogy cigányok vagyunk, nem kötjük senki orrára. Itt, ahol lakunk, tudják, de minket nem érdekelnek. Élünk a magunk módján, nem ártunk senkinek, de nem is hagynánk magunkat, ha a családunkra törnének. A négy menyem együtt jár mindenhová, autóval mennek a piacra, még sose kötöttek beléjük, pedig ők nem szőkék...

* * *

Gyerekkori stiklim? Egy volt, több nem. Egy kecske miatt. Még sose láttam kecskét, aztán mondták, hogy egy parasztember vett egyet a faluba. Hát, talán 8 éves lehettem, nagyon akartam látni, de nem engedte, pedig anyám is rimánkodott neki. Csak, hát lopták tőle a kukoricát, a gyümölcsöt, és utált mindenkit az a paraszt. Akkor kutyákat tartott, mint egy borjú, oda aztán nem lehetett bejutni, én meg gondoltam egyet és összeszedtem 5-6 macskát egy zsákba és a paraszt udvarán szétengedtem. A kutyák megbolondulva kergették őket

én meg beugrottam a kerítésen, hogy na mi az a kecske, hogy néz ki, most aztán jól megnézem. Hát, úgy megijedtem a szemeitől, hogy bőgve futottam haza! Ronda állat a kecske, semmi pénzért nem néznék még egyszer a szemébe. Anyám tudta csak ezt a rosszaságot, de nem bántott érte.

* * *

Jó. Az életemről mesélek, nem a munkámról. De azt el akarom mondani, hogy apám a két világháború között csöveket fektetett le a Rudas fürdőnél. Abba is ott van egy cigány kéz munkája. Ezért fontos. A föld alatt dolgoztak mélyen. Olyan forróság volt odalent, hogy gatyára kellett vetkőzniük. De nem ám ilyen csöveket raktak le, mint ma, hanem gyapotüvegből készült csöveket. Nem tudom, hogy a fürdőben ezen keresztül folynak-e még a gyógyvizek, de apám dolgozott ott, és nagyon megbecsülték. Ezt sokszor emlegette és az amerikai fogságot is. Cigány létére besorozták katonának, de hát szőke volt, aztán Németországban esett fogságba. 1947-ben jött haza. Amerikában a hadifoglyok, apám úgy mondta, hogy szakmájuk szerint dolgozhattak, így ő vízvezeték szerelőként. A munkájukért az amerikai hadifoglyok pénzt kaptak, amit a magyar állam kapott meg, de erről soha senki nem szokott beszélni, csak az orosz hadifogságról. Az én apám senkitől nem kapott kárpótlást, aztán amikor **Rákosi** hatalomra került, az amerikai fogságról kussolni kellett, a Rákosi előtt 2 évig hatalmon lévők meg jól zsebre rakták a hadifoglyok pénzét. Soha senki nem kérte számon rajtuk, pedig nagyon sok magyar katona volt amerikai hadifogságban! Magdika, hol lehetne erről tájékozódni, olvasni valamit? Valami

nyoma kell, hogy legyen, mert ez megtörtént... Erre sokat gondolok.

* * *

1956-ban a Margit szigeten dolgoztam a testvéreimmal, amikor kitört a forradalom. Jött egy ember puskával. Kérdeztük mi van, miért harcolnak? Azt mondta, hogy a szabadságért. Hát, több se kellett az én Józsi bátyámnak, ledobta a szerszámot, hogy ő megy, ott a helye! És ment, bele a harcok sűrűjébe, mert úgy fogta fel a cigányságát, mint egy válást, ami a szabadságról szól. Mindegy kinek a szabadságáról, neki ott a helye. Azóta se láttuk többet. Még a teste se került elő. A forradalom nekem, ha ünneplik, inkább gyertyagyújtás, mint öröm a Józsi miatt. Hogy hős volt-e? Én azt nem tudom. Apám mindig azt mondta, hogy a forradalmakért nem meghalni, hanem élni kell.

* * *

Mi nem akkor lettünk Jehova tanúi, amikor kitört a valódi szabadság 1989-ben. Apám az amerikai fogságból hozott haza könyveket, amit egy amerikai őrmestertől kapott. Tőle tanulta meg, hogy mit jelent Jehova tanújának lenni. Mi ebben nőtünk fel. A család erről soha senkinek nem beszélt, de aszerint éltünk. Soha nem bagóztunk, nem részegeskedtünk, nem csaltunk, nem néztünk le senkit. Örültünk az életnek és a két kezünk munkájának. Anyai nagyapám is így élt, pedig ő nem hitt Istenben, sose hallott Jehováról. Benne volt a szívében a tisztesség. Mi nem akartunk nagyra törni, hogy irodába dolgozzunk vagy tanítók legyünk. A két kezünk munkájában bízunk, mert ebben bízott nagyapám, ebben bízott apám, én is ebben bízom, és a fiaim is

ebben bíznak, az unokáim se lesznek mások, ha megszületnek, de még egy sincs... Majd ad Isten!

* * *

Hogy mitől tartom cigánynak magam? Hát, mi a csuda lennék Magdika, ha egyszer cigánynak születtem?! Tartjuk a mi szokásainkat, nem csak öltözetbe, az ételeink által, vagy, hogy cigányul beszélünk magunk között, de érzésbe is a sok baj által, ami érte a cigány népet. Hát, hogyne fájna, ha közülünk egyet is megölnek! És nem egyet öltek meg a századokban. Mindenki csak a II. világháborút emlegeti, mint ha azelőtt nem haltak volna meg tömegesen a cigányok a gyűlölet miatt. Ma nem csak a magyarság, de a cigányság is elfeledkezett erről. Annyi névtelen cigányt öltek meg, hogy amikor a cigányok egymásnak esnek, mindig eszembe jut, hogy ezt a névtelen cigányok szellemei okozzák, akikről nem emlékezik meg senki. Az ő haragjuk munkál itt a mai cigányokban, és míg nincs lerendezve, hát itt nem lesz nyugalom. Mire gondolok? Nem nagy dologra, csak évente egy cigány sirató napra, azokért a régi cigányokért, akiknek a lelke itt bolyong köztünk. Nem bábona ez tessék elhinni! Mi tiszteljük a halottainkat, ami jár nekik azt meg kell adni nekik...

* * *

70 évesen nincs már sok vágyam. Unoka kellene. Amit akartam azt megkaptam az élettől. Apám, anyám hosszú életű volt, ahogy kívántam, hogy sokáig velem legyenek, ahogy én is a családommal vagyok. Az én családomban a férfiak férfiak, az asszonyok asszonyok maradtak, ennél többet én sose akartam. Talán ettől lát boldog embernek, meg hát az is vagyok.

„...Ásá gāngyescsé kã ãj bãjás, ká pã rugumincsé...”

Jescsé ásá, kînd māj mult lumină trābujé lu om: szā vādā sigogye, o pã nor, szā vādā kum plaă, kum kágyé zăpádă, kum szturlujescsé scseije o csár áje árē dăgînd szā vādă dă-n pát kum szaré pit-uljiská gálbănă pã ljémn dă áluny, māj bényé dăpă szivacs pã sé álă pelyé dă birkă ãj. Átunse csámă pã o om, sinyé bácsé áfără pã álă fál káré nu trābujé, sã szā înmiră, kit sã márē lumină ãj, dá nu csár îñ kásză dá sé îñ omu álă sinyé o fākuta fálu áfără!

Varga Béla ku vojé bun om ãj. Pljin ãj ku fálă dă kuszt, sã ku păcălă. Ro ãj plásé dă lukru-j. Jo inká nu ám áhuzît pã nyime, sinyé ásá mîndru ár fi szfătăjit dă cîglă, dă pãmînt, kum jăl. Pã pelje-j bárnă pã ezără rîndurj merzsé zbîrsilje, kînd vigye kum jo mă înmîrăm. „Părăszk jo dă minyé dákă ãj dăgînd.” – zîsé sã bágă îñ mînām szāmrlje dă ákásză, kit sză-l csém pã áje, kum urtăkurj or szuktuljit, sã nu éje, sinyé lukru ãj dă.

O trikut daă szăptămînă. Mă gāngyész k pã Varga Béla. Îñtri dobă áztă ãm vinyé ãn firé-m on szkriszu mîndru álu **Juhász Ferenc**. „Lă másză dă kupilás” sã táré o kizdilisz k sză kot, kă jăl o szkrisz ro mîndră dă áje, kit kînvă jăl o lukrát lăngă aminy sinyé fásé kăsj. Pã szkriszu ku márē lukru o áflu. Dă. Să áku dă daăzăs dă ej ãm szpărijé szkriszu lu Juhász Ferenc. Sévă vinyé înnăpoj dă-n Varga Ferenc. „Jo ám umbkát lă aminy sinyé fásé kăsj. Há māj bényé dă áztă ãm plăse! – szkrije Juhász Ferenc – dubureny pã kăsj bătîrny sã zburtuseny pã ciglji pã blányé szusz, dă sé o vinyit zszos pelje dăpă zseszitunyi, pucsény sză vigyény kum zdubujescsé szînzsilje îñ zsezsicsiny, ásá kum aâlje dákă szkucsény áfără dăszup

kloskă, sã ku lumină nyé ujtăny pã jé svă vigyény kit jescsé o nu sévă îñ aă. Ásă trābujé lukru sză făsény, kit sã lu dumizo sză fijé bukuri-jé îñ lukrunyi. Sé numă trābujé lă o kásză, sigogye fijé bás pã lok, sigogye ku sigogye fijé ku unápált, vojé sză ávény sã scsut lă lukru áztă, kit sinyé o ságyé îñ kásză áztă sză fijé ku bukuri-jé márē. Pã sigogye sză ávény gînd, sã kutotu sză fijé pã lok ásă trābujé sză gyirizsény lukrunyi.” O ákăr kă pã bătîrñ ás áhuzî, ám gāngyit māj odătă ku înmirălă pã jăl, sã l-ám csimăt szusz pã Varga Béla kit sză nyé áflăny, sză părăszkă dă kusztus. M-o csimăt lă jăl. Opt kupiluj o vinyit îñ nencsém kăkînd ljémny ár fi foszt toc, kă m-o foszt frikă dă Puci kînyé, káré bényé făse lukrus. Îñ sur dă ljémnyi escse, káré m-or ápărăt ám mérsz îñ lontru îñ kásză há márē, hungyé Varga Béla mă áscsiptă ku cîgánkă-j ku Lonci bătîrñă sinyé îñ caljé dă bãjás ãj re. Táré m-ám mîrăt, pacsé fi dăje m-o dát o kizskinyo dă bãjás, kînd ám vinyit dălă jé, áztăz kizskinyou áje îñ Roma ãj, ákulo sză îñ miră pã je, hungyé Dóra o partă. Fátă áme.

* * *

Dăkînd ãm scsu fire, dă átunse áfelă om ám ávut dăgînd sză fju, sinyé kăsj fásé, mágă tătă-mnyo Varga Sándor ápă szirile, făse. Lá noj îñ siljéd ánosztru nu o foszt áfelă bãjás sinyé nu ár fi ávut sévă mistérség. Frácsiljem márē toc or foszt iparos, szirile o lukrá ku ljémn, Endre făse sász, kă jăl gro lukru nu pucse sză fákă, szărăku. Cîgănsi csár cîgănsj or foszt, dá toc mînrjé, ku sold lát, ku cîcă márē, kit sză nascsé mulc kupij. Ásă ány kutăt cîgány noj, áfeldă formă kum tu jecs Magdika, kă escse trābuje sză fijé îñ cîgănsj, escse cînyé kăld îñ kásză sã îñ siljéd, dă hungyé cîgănu nu árē dăgînd sză mergă pã ált lok. Nu ãc fijé rusînă, ásă ãj áztă, sã kupijim áfelă cîgánkă ãs kată toc. Áztă ună nu sză îñscimbă îñ cîgán dă ánume. Să mămă me áfelă cîgánkă o foszt. Să ány foszt mulcîns! Sápcsé o năszkut dă vju, triins mágă mort o vinyit pã lume áztă, dá pã áku csár duins kusztăny.

* * *

Noj bãjás dă kárpăti ãs csény. Jo inká îñ Nógrád vingyem sã kumpărăm. Ásă m-ám kriszkut szusz, kit csár lukru vigyem pã hungyé gogyé. Ákulo nu o foszt nyime szîlosz. Kupiji ku

cîgănsj ku áloturj făse gyirizse, Cîgănurj, îñ siljéd ámnnyo cîgănurj ásă vādăle lukru sză fákă kăsj, kit toc áve lukru, îñ lontru o áfără. Dăje zîk kă ku firé or îñvácăt toc lukru-s, nu fărdă firé, kit ună sză pată sză lukré. Sză gāngye pã dobă îñ nencsé, nu kum áku, ásă sã ásă îñvácă frácsilje. Lá noj ásă o foszt kă lă domnyi, dákă unu doktor o foszt átunse hájlăntă mágă mémők, māj hájlăntă mágă dă gyirépt dăgye, sã dákă o foszt māj on kupil dă-n álă popă o foszt. Noj mágă ásă ány părcîť, kit ány scsut sé trābujé kumvă sză kusztăny, sã ună trābujé sză kusztăny dă-n lukru. Nápu dăje o foszt lă noj ásă kum lă tătă o foszt, kum sză zîk, kit o vinyit dă-n noj áfără toc, sinyésé trābujé lă o kásză sză fijé gátă. Nu csár sévă ány vādălit. Nyime nu pucse sză rāmîjé áfără, kă átunse nyis nu ápukány lukru sză făsény kásză. Kupijim bás sã áztăz ásă îñvácă, ku ujtăt îñnencsé, kit ună sză mergă pã sévă. Áise nu-j ku zubunyălă, o tărăjălă! Áise siljedu ãj sã lukru ãj. Hăl māj márē kupilum dă pătuzesé sã unu dă ej ãj, jăl fál fásé, hăl māj mik mágă făcă fásé dă-n ljémn, hájlănci mágă sé trābujé, fiscsescsé, ápă fásé, csicsijé fásé, sã ásă. Ávény o Kft. László o gyirizsescsé, jăl áduñă luku, jăj partă pã

aminy în lukru, dá nu csár áztá fásé, jár punyé luminã în kãsj, dá toc vãdãlescse máj sé numá pacsé. Nu nyé szfãgyény! Sé kãpãtãny pãntru lukru, dã-ntri áje toc átitã kãpãtã, kit o lukrát. Jo csár kînd sã kînd lukru, dã-n vojé, kã fãrdã lukru gro ãj, dá nu pot ákumã átitã, kit kînvã ám birijit. Bájurj? Áje nu ány ávut nyis o dátã, kã rosu sã gãlbãn pãr ávény, jábã kã bãjás ãs csény. Dã áje kã bãjás ãs csény nu szpunyény lá nyime. Áise hungyé sãgyény scsijé, dá nu nyé érdekãlescse pã noj. Kusztãny kum noj ávény dãgînd, nu fãsény báj lu ált, dá nyis nu nyé lãszãny, kit szã rupé pã siljédu ánosztru. Pãtru nyivãszã-ám unã umblã hungyé gogyé, ku kãr merzsé sã în tîrg, nu ljé bãntãljescse pã jé, mágã jé nu ãsz ku gãlbãn pãr...

* * *

Sé reljé ám fãkut, kînd kupil mik ám foszt? Unã o foszt, máj mult nu. Pãntru o kecã. Inkã nyis o dátã nu ám vãzut kecã, kînd or zîsz kã on om ungur o lat unã în szát. Nu scsu darã dã opt ej ám putut szã fju, ro ám ávut dãgînd szã vãd, dá nu m-o lãszãt omu, mágã sã mãmã szã rugã lá jár. Numã kã, dãnu furã dãlã jár kukuruzu sã pamilje, sã urã áve pã sinyi gogyi omu áztã. Áfelã márã kînyé cînye kã o vãkã, ákulo nu pucse nyime szã mergã în lontu, jo mágã ám gãngyit sévã sã ám ápukát unã sinsãszã mîcã în szák, sã pã hudváruj lu om ljãm lãszãt áfãrã. Kînyilje sz-or bulunzît ásã dãgye pã fugã dãpã jé jo mágã ám szãrãt în lontru pã kirités, kit sé ãj áje kit kecã, kum szã ujtã áfãrã, áku mágã bényé l-ám vãzut. Ásã m-ám szpãrijet dãlã ocsij, kit ku plînsz márã ám dát fugã pînã ákãszã. Urît álat ãj kecã, nu-j átitã bãny, kit jo máj o dátã

szã mã ujt în ocsi. Csár mãmã scsije sé ám fãkut, dá nu m-o bãntãljit pãntru áztã.

* * *

Bényéj. Dã kusztum pãrãszk, nu dã lukrum. Dã áje ám dãgînd szã zîk, kit tátã ámnyo, întri daã luptãlã csévijé o pusz zsosz în szkãldãlã în Rudas. Sã întrã áje ãj lu on bãjás lukrus. Pãntru áje zîk. Dãszup pãmînt or lukrát, dã zsosz. Ásã dã ro kãld o foszt, kit pã izmãnã szã or lãpãdãt. Dã nu áfelã csévijé or pusz szosz átunse, séfel áku punyé, dã-n gypot csévi or foszt. Nu scsu, kit sã áku pã escse csévijé kurã o ápã în szkãldãlã álã, dá tátã o lukrát ákulo, sã ro ãl plãse pã jár. Áztã în mulc rîndurj pãre, sã kãldurã há márã. Jábã ãj re bãjás, l-or dusz dã kãtãnã, mágã gãlbãn pãr áve, dãpãje în lume lu nyémc l-or pusz în csémicã. În 1947 o vinyit ákãszã. În Amerika tátã ásã zîse sinyé rob o foszt pucse szã lukré lá sé prisipe, ásã jár fãse csévije dã ápã. Pãntru lukrulji robi dã Amerika bãny or kãpãtãt, pã kãré bãny lume dã ungur o kãpãtãt, dã dã áztã nyime nyis o dátã nu o szuktuljit szã szfãtãjãszkã, csár dã urosz csémicã. Tátã áme dãlã nyime nu o kãpãtãt pãntru áztã bãny, dãpã áje, kînd Rákosi o foszt domnu, átunse nu o foszt szlubod, szã szfãtãjãszkã om dã csémicã lu Amerika, sinyé mágã domny or fosz máj ku daã ej máj mánti, jé or pusz bãnyi álu robi în zsãb. Nyis o dátã nyime nu o siret dãlã jé înnãpoj bãnyi escse, mágã mulcîns or foszt lá Amerika robi în csémicã. Magdika, hungyé ány pucse dã áztã szã întribãny, o szã umãrãny? Sévã pás trãbujé szã fijé, kã áztã ásã o foszt. Pã áztã mult mã gãngyész.

* * *

1956 pã Margit sziget ám lukrát ku frãcsi-mé, kînd sz-o kizdilit luptãlã. O vinyit on om ku puskã. Ány tribát sé ãj, dã sé szã luptã? Áje zîse, kã pãntru szlubuzãlã. Nyis ált nu j-o trãbujit lu frãcsimnyo lu Józsi, o zburtusit szer-szãmurje, kit sã jár merzsé, ákulo ãj lokuj! Sã mirzse în luptãlã márã, kã ásã gãngye kã ãj bãjás kã pã rugumincse, sã dã szlubuzãlã szfãtãjescse. Lu ákãr sinyé pacsé fi szlubuzãlã, luj ákulo ãj loku. Nyis dã átunse nu ány vãzut pã jár. Luptãlã mijé máj bényé luminã áccãt ãj, kã nu ám vojé bunã pãntru Józsi. Om márã o foszt? Jo nu scsu. Tátã tot áje zîse, pãntru luptãlã nu szã mor trãbujé, szã kuscs trãbujé.

* * *

Noj nu dã átunse ãs csény Jehova tanúi, dãkînd jescse szlubuzãlã sã rugumincse dã 1989. Tátã dã-n csémicã dã amerika o ádusz ákãszã kényvijé, pã kãré dãlã om márã dã amerikai o kãpãtãt. Dãlã jár o învãcãt sé ãj szã fijé om dã Jehova tanuja. Noj ásã nyé ány kriszkut szusz. Siljédunyi dã áztã nu szfãtãje lu nyime, dá ásã ány kusztãt. Nyis o dátã nu ány trãsz, nu ny-ány bãtãt, nu ány silijit pã nyime, nu ány ujtãt zsosz pã nyime. Vojé ány ávut lá kuszt, sã lá lukru ku doj mînãnyi. Álu mãmã mosu ásã kusztã, mágã jár nu înkrigye în Dimizo, nyis o dátã nu o áhuzît dã Jehova. Csiszt o foszt în szufljituj. Noj nu ávény dãgînd pã márã szã fijény, szã lukrãny lãngã mãszã o miscsér szã finy. În doj mînãny nyé bizijiny, kã întri áje sz-o bizijit sã mosu, sã tátã áme, sã jo întrã áztã mã bizijész sã kupiji áme întri áje szã bizijescse, nyis unosim nu or fi álc dákã or ánuscsi, dá áku

nyis unu nujé... Inkã o dá Dimizo!

* * *

Dã sé mã cîj dã bãjás? Dã sé ált ás fju Magdika, dákã dã bãjás ám ánuszkut?! Cînyény sé ány szuktuljit, nu csár în caljé, sã în mãnkaré, o kum szfãtãjiny bãsescse întri noj, dá sã în szîmcãlã kînd báj márã áré bãjãsi. Á kum kã nu ár dure, kînd dã-ntri noj sã unã o ámarã! Sã nu unã or ámurát în szucsé ejurj. Tocîns csár pã dalje luptãlã zîsé, kãkînd în nencse eje nu ár fi murit bãjãsi mulcîns pãntru urãsijé. Pã zuã áztã nu csár unguri, dá sã bãjãsi sz-or mujtãt dã áztã. Átitã bãjás fãrdã numé or ámurát, kit kînd bãjãsi dã unãpãlt merzsé, átunse tot ãm vinyé în firé, kã áztã álu fãrdã numé bãjás szelemurj fásé, pã sinyé nu szã gãngyescse înnãpoj nyime. Alor sudã lukrã în bãjãsi, sinyé áku kusztã, sã pînã nu punyé áztã pã lok, pînã átunse áise nu o fi hugoj. Pã sé gãngyész? Nu pã márã gãngyész, csár în án o dátã pã o zî kînd plînzseny pãntru jé, pãntru jé sinyé nu áré hugoj în lume áztã. Nu ãj áztã ro înkrigyãlã, înkregyém! Noj uminyiny sinyé o murit sã lu ljé umblã, áje noj ljé dãgyény.

* * *

Sãpcse zesé dã ej misz, jo nu ám dãgînd ákumã mult. Unos ár trãbujã. Sé jo ám ávut dãgînd, áje ám kãpãtãt dãlã kuszt. Tátã sã mãmã, márã ej or kusztãt, kum ám kivinyit, kit mult dobã szã fijé ku minyé, kum sã jo misz áku ku siljédum. În siljédum-nyo bãjãsi bãjás or foszt, cîgãnsi mágã cîgãnsj, máj mult dã áztã jo nu ám ávut dãgînd. Darã dã áztã mã véz pã minyé dã bukurosz om, sã dãnu áje sã misz.

Fordította: Varga Ilona

Agynyúzó

Szécsi Magda író, képzőművészt, lapunk munkatársát kérdezték személyesen és interneten keresztül főiskolások, egyetemisták 2005. október 27-én a Római Parton, az „Agynyúzó Tudomány Party” keretében. Itt, most, az Interneten érkezett kérdésekből és válaszokból olvashatnak néhányat, amit a Lungo Drom szerkesztősége válogatott, tanulságképpen...

Szivarvágó: Miért lopnak a cigányok?

Szécsi Magda: A kérdés úgy lenne helyes, hogy miért lopják meg a cigányokat, és te miért eszed tele magad naponta anélkül, hogy megosztanád ételedet egy cigánnyal?

Plichta Erika: Az MSZP vagy a Fidesz győzelmét várod a választásokon?

Szécsi Magda: Se pártoknak, se szervezeteknek tagja nem vagyok, kivéve a Magyar Írószövetséget, viszont egyetértek **Répássy Róbert** meglátásával, miszerint EU-forrásból kampanyol az MSZP!

Batara: Ki az a 3–4 cigánypolitikus, akit te szívesen látnál a parlamentben?

Szécsi Magda: Kettőt biztosan: **Zsigó Jenőt** és **Farkas Flóriánt**, az egyensúly törvénye miatt, mert az egyensúly törvénye mindenkire kötelező érvényű törvény... és, mert széles az a híd, ami egyirányba visz bennünket cigányokat, hogy ugyanoda jussunk!

Ciki: most hol lehet látni a festményeidet?

Szécsi Magda: Sehol. Legutóbb a kisújszállási Papi Lajos Múzeumban állítottam ki. Sok helyre hívnak, de csak nagyon ritkán fogadom el a kiállítási

lehetőségeket, mert jól elvették a kedvemet a hivatalok, és itt most nem az APEH-ra gondolok...

Ciki. Ki a kedvenc festőd?

Szécsi Magda: Még mindig **Chagall**.

Vegész: Van olyan dolog, amit utálsz?

Szécsi Magda: van egy pár... például alkalmazkodni egy olyan világhoz, ami nem az enyém! Annyira utálok ezt, hogy képtelen is vagyok rá.

Perec: Tudják azt a cigányok, hogy mit jelent az államterület?

Szécsi Magda: Miért ne tudnák? És annál is jóval többet tudnak, mint amenynyit kinéznek belőlük!

Perec: Hát akkor mi az államterület?

Szécsi Magda: Okosabbat és fontosabbat is kérdezhetnél Perec! Az államterület a földfelszín egy része, amelyen élő népességet egy államhatalom, szuverenitás tart össze, más állam kizárásával. Az államterület más országgal való érintkezési pontjainak vonala az államhatár. Jegyezd meg Perec, hogy az államhatár nem csak elválasztja, hanem össze is köti az országokat...

Perec: Kitől tanulád ezt?

Szécsi Magda: Elég tré a stílusod Perec, nekem ez nem jön be! Egyébként **dr. Palotás Zoltántól** tanultam ezt...

BMD.: A cigányok olvasnak könyveket?

Szécsi Magda: A cigányok olvasnak könyveket, sőt írnak is könyveket, sőt nem egy cigány hozzád hasonlókat tanít az egyetemen!

BMD.: Most miért rágtál be? A cigányokon nem látszik, hogy olvasnának! Te mit olvastál utoljára?

Szécsi Magda: Egyszerre 3–4 könyvet szoktam olvasni, most éppen **Gonzalo Martré** mexicói, **Paul Thérouroux** angol, **Jaan Kross** észt író könyveit olvasom, **Ibsen Peer Gynt-jének** újra elemzése mellett. De nem látszik rajtam...

Eötvös Ági: Szerelmes vagy?

Szécsi Magda: Igen.

Kócsi M.: Ha már nem tudsz írni, mit fogsz csinálni?

Szécsi Magda: Mindig tudni fogok írni! Sok a mondanivalóm! Minden sikerül, ha tudod, hogy mit csinálsz. És én tudom! Az tény, hogy ma sok művész kényszerül arra, hogy elmenjen mosogatni, hogy meg tudjon élni, mert vagy nem értékeli a művésze-

tét, vagy mert alkotói váltságba került. Ilyen mindig volt, ez nem új dolog! Gondolj a Kossuth-díjas **Sarkadi Imrére**, aki a Kossuth-díjával, a fizika-matematika szakos képesítésével 1961-ben elment egy évre „Fermentor kezelő” segédmunkásnak az állami vakcinatermelő intézetben. Na, és? Szerintem aki író, az mindig író marad! Ebből nem lehet kilépni, legfeljebb szünetet tartani...

Császár Sándor: Az euró bevezetése foglalkoztatja a roma társadalom krémjét?

Szécsi Magda: Nem tudom. Nem tartozom a krém közé. Nem járok cigányok közé három éve. Csak azt tudom, hogy engem nagyon is foglalkoztat, és ellene vagyok! A nemzeti pénz feladása, és az euró bevezetése teljesen tönkre fogja vágni az országot! A német és az olasz példa ezt jól mutatja...

Tárgyilagos: Ismerem a könyveit, tetszenek is, főleg a felnőtteknek írt meséi, a Pogány Tűz és a Csak vitt a szél, de a Töredékléttel nem tudok mit kezdeni! Tulajdonképpen mire jó ez, miért kellett megírni? Az egy undorító könyv, nem méltó magához!

Szécsi Magda: A Töredéklét tartalma nem hozám nem méltó, hanem az élethez nem méltó úgy élni, ahogy a hajléktalanok élnek! Szükségét éreztem annak, hogy bemutassam az ő világukat, mert az ország 40%-a ilyen mentalitással éli az életét: általában csak elviselik, pontosabban csak elszenvedik a sorsukat anélkül, hogy tennének valamit a változás érdekében. Sok a lelki, szellemi hajléktalan is köztünk! Gondoljon csak tárgyilagosan a politikusainkra, kedves Tárgyilagos!

Császárné Edit: *Tud hinni abban, hogy egyszer lesz önök között egy Deák Ferenc vagy egy Freund Tamás kaliberű ember?*

Szécsi Magda: Nem kellett hinnem ebben, mert már vannak! Ők azok, akik tudásukkal, magasrendű lelkeségükkel megtanították a cigányoknak azt, hogy saját maguk határozzák meg önmagukat, és ez csak az első lépés... Természetesen az még odébb van, hogy roma tudósok százai töltsék meg a Tudományos Akadémiát, de eljön ennek is az ideje!

Perc: *C c c...*

Szécsi Magda: C c c... A mai oktatási rendszer színvonaláról, épp ez az én véleményem is Perc, ha esetleg ezért cöcögsz...

Perc: *Csúnya, barna asszony úgy tesz, mintha tudná kicsoda Freund Tamás?!*

Szécsi Magda: Szép, okos, tehetséges cigány asszony nagyon jól tudja, hogy ki az a *Freund Tamás*!!! Legutóbb áprilisban hallgattam meg egy előadását, amit „Az önzés és az elmagányosodott ember” címmel tartott.

Perc: *Még szebb, még okosabb fehér férfi nem*

volt ott, miről volt szó pontosan?

Szécsi Magda: *FT* a biológiából vett analógiákkal hívta fel a figyelmet egyes társadalmi folyamatok csapdáira a globalizáció következményeire, veszélyeire.

Perc: *Ez lehet véletlen is, no de, hogy állsz Brecht-tel, tőle mit idéznél?*

Szécsi Magda: *Brecht:* „Beszéljenek mások saját szegényükről. Én a magamról szólok.” Nem kedvelem Brecht munkáit túlságosan, ne fáraszt vele, nyúzd mással az agyam!

T. Kata: *Neked van szégyellni valód?*

Szécsi Magda: Minden embernek van régi, új, rossz döntések miatt szégyellnivaló, ha képes önmagához őszinte lenni! Már az is szégyellni való, hogy tőlem és nem magadtól kérdezed, hogy van-e szégyellni valód!

Ali Baba: *Hogy mondják azt romául, hogy szép jó reggelt?*

Szécsi Magda: Sajnos nem beszélek cigányul, de kiváló nyelvtanítónk vannak, iratkozz be, például *Kolompár Hajnal-kához*, aki nyelvész, és aki hamarosan az ELTE-n is tanítani fog. Arabul egyébként úgy mondják Ali Baba, hogy: Szabak á nur! Az az „fényes jó reggelt!”

Győzike: *Hogy a rákos rosszabb lehetnék én jó cigány?*

Szécsi Magda: Értem a célzást! Te először is próbálj meg jó magyar lenni és ne gúnyolódj a fajtám egyetlen tagján sem, mert ez fáj nekem!!! És egyetlen cigány után ne ítélj meg 1 millió 200 ezer cigányt!

Győzike: *oké, de, hogy jutok a mennybe?*

Szécsi Magda: Azzal a tudattal kell kezdened, hogy már meg is érkez-tél...

Vadász: *Mire jó ez a sok cigány párt?*

Szécsi Magda: Mire jó ez a sok magyar párt?

Vadász: *Ki nem állhatom a cigányokat, hogy lehetne ennél is jobban gyűlölni őket?*

Szécsi Magda: Lehetőségeidnek nincs határa! Határ itt csak nekünk, cigányoknak épül, a hozzád hasonlók gondolkodása miatt! Szegény *Szent István*, szegény *Ady Endre*... Hát, ők is feleslegesen kopatták a lúdtollat?!

Kaszap P.: *Megfogadtam, hogy soha nem megyek cigányok közé és nem is mentem, így nem ér baj!*

Szécsi Magda: A fogadalom csak azokat az embereket köti, akik beérik a megszokottal! Hidd el sokat veszítesz, ha nem akarsz megismerni a veled egy országban élők kultúráját, hagyományait. Ne fogadkozz, inkább indulj el. Meglátod, magadhoz fogsz közelebb kerülni.

Kaszap P.: *Félek a cigányoktól!*

Szécsi Magda: Félj. Ez a belső történés. Egyedül te választhatod meg az érzéseidet velük kapcsolatban! Amúgy értelmetlen ez a félelem. Olyan értelmetlen, mint mikor egy halálra ítélt az udvaron kikerül egy tócsát az akasztása előtt egy pillanattal. Ismered az erről szóló orosz novellát? A te félelmed is ilyen tócsa kikerülgetés, teljesen értelmetlen!!!

Annamari: *Akkor bárki-ből lehet író?*

Szécsi Magda: Nem emlékszem, hogy ilyet

állítottam volna, én azt írtam valakinek, hogy én mindig író maradok! De *M. Holub* azt írta, hogy az írói mesterség talán az utolsó olyan hivatás, amelyet szinte önerőből is elsajátíthat az ember. Elméletileg elég hozzá annyi, hogy az ember kijelenti író vagyok és kész! *K. Éapek* meg azt írta, hogy még a legrendesebb emberrel is megtörténhet, hogy íróvá válik. Ezek után dönts el te, hogy író lehet-e bárkiből...

Bánk Bán: *Művész! Azt gondolom, hogy ha megadunk minden lehetőséget és jogot a cigányoknak, vagyis a hazai nemzetiségnek, akkor a szomszédos országban ugyan ezt teszik a magyar nemzetiséggel. Ezt már korábban próbálták, de semmi eredménye nem lett, még drasztikusabban elnyomták a szomszéd országok magyar kisebbségeit, felszámolták a magyar iskolákat, megverik a magyarokat. Mit gondolsz erről?*

Szécsi Magda: Azt gondolom, hogy külön kellene választani a cigányok, más hazai kisebbségek és a határontúli magyarok problémáját. Egyik sem kellemes állapot, és egyre kellemetlenebb lesz! A cigányok, minden hivatalos bejelentéssel és híreszteléssel ellentétben nem kapnak meg minden jogot, minden lehetőséget! A meglévő lehetőségek és jogok, lehet, hogy elégségesek az itt élő más kisebbségeknek, de nem a cigányoknak, hiszen jóval nehezebb problémákkal küzdenek, mint mások! A határontúli magyarok minden keserve megtalálható itt nálunk a magyarországi cigányoknál: okta-

tási, jogi, egészségügyi problémákon át, egészen a cigányverésekig! Én végtelenül együtt érzek a határontúli magyarokkal, akiket a jelenlegi kormány megtagadott! (December 5.) Szégyen ez! Olyan szégyen aminek soha nem lett volna szabad megtörténnie. A kisebbségekkel való toleráns bánásmódnak a demokrácia belső logikájából kell(ene) következnie!

Bánk Bán: *A szívemből szólt! De akkor milyen sors vár a cigányokra?*

Szécsi Magda: Olyan, amilyet kiharcolnak és megteremtene maguknak, épp úgy, ahogy a magyarok, éljenek is bárhol.

Atommag: *Elég a politikából! Tudod mi a közös Lippmann Gabriell, Raman Chandra Sekhara Venkata és Bohr Nielsben?*

Szécsi Magda: 10 óvodásból 9 biztosan tudná! Három közös jellemzőjük is van: mindhárman férfiak voltak, mindhárman fizikusok voltak, és mindhárman Nobel-díjasok lettek! Nincs valami eredetibb kérdésed? Az agynyúzó játék minősége nem csak rajtam múlik... Gondolj rólam kicsit többet!

Salétrom Lady: *Ki találta ki a puskaport? Egy cigány az Egri csillagokból?*

Szécsi Magda: Most azt hiszed jó pofa vagy, mi? A kínaiak már **Krisztus** születésekor ismerték a puskaport. Európában először a VI. században bukkant fel Görögországban, ahová bizánci hajósok vitték keletről, aztán ez a régi felfedezés elkallódott, a XIII. században újra meg kellett találni. Senki sem tudja, csak találgatnak, de valószínű, hogy **Roger Bacon** és **Albertus Magnus** jött rá újra arra, hogy

a porrá tört salétromnak, kénnek és szénnek a keveréke bizonyos esetekben robban. **Berthold Schwartz** már ágyút is öntött a következő évszázadban. Az külön érdekes lehet, hogy mind a három férfi szerzetes volt. Az Egri csillagok cigányát **Sárközinek** hívják...

Salétrom Lady: *De a dinamit hatóanyagát biztosan cigányok fedezték fel!!!*

Szécsi Magda: Szívass nyugodtan, az én türelmem végtelen. A dinamit hatóanyaga a nitroglicerín és **Ascanio Sobrero** olasz vegyész találta fel. És tudod mit? Lehet, hogy volt az ősei között cigány, ahogy neked is, csak nem tudsz róla!

Molnár Csilla: *Engem nagyon izgatnak a misztikus dolgok, a lélek meg ilyesmi. Szerinted mi a lélek és mi a boldogság?*

Szécsi Magda: Szerintem a lélek egyenlő az öntudattal, a boldogság pedig egyenlő az értelmes élettel.

Arcelia: *Mintha nem is lennél cigány!*

Szécsi Magda: Ne sértegetess! Az vagyok.

Akela: *Igaz, hogy a cigányok között kötelező a szabadszex, hogy mindenki, mindenkivel?*

Szécsi Magda: Ez éppen annyira igaz, mint ahogy te nem csak testvére vagy apádnak, hanem a sógora is... Érted? Nna!

Akela: *Ez nem semmi! Neked sok szeretőd volt?*

Szécsi Magda: Sajnos, nekem nem volt sok szeretőm!

Medika: *Ha Magyarországon miniszterelnöke cigány lenne mit éreznél?*

Szécsi Magda: A demokrácia szelét mindenképpen, meg némi vizsga-

drukkot, büszkeséget, örömet, féltést...

Psziché: *Magyar kortárs irodalmat nem szoktál olvasni?*

Szécsi Magda: De szoktam: **Jókai Annát, Mészöly Miklóst, Szabó Magdát, Esterházyt, Végh Alpár Sándort, Jónás Tamást**, és hosszan sorolhatnám...

Psziché: *A cigányokról mindig a hippik jutnak az eszembe. Miért lehet ez?*

Szécsi Magda: Mert, vagy a cigányokat, vagy a hippiket nem ismered elég jól!

Psziché: *Tudsz egy hippit – ideogrammat?*

Szécsi Magda: Tudok. „Mije van Istennek, ami nekem nincs?”

Ágh Zsófi: *Elég nagy pofátlanság, hogy már rádiótok is van, senki nem kíváncsi rátok!*

Szécsi Magda: Ez nem pofátlanság Zsófi, hanem önérzetes honfoglalás, az meg elkeserítő, hogy senkinek tartod magad...

Ágh Zs.: *zsidós a gondolkodásmódod!*

Szécsi Magda: Sebaj! Legfeljebb én is Nobel-díjas leszek egyszer!

Székely Attila: *A zenétek tök jó!*

Szécsi Magda: Szerintem is!

Székely Attila: *Mitől zseniális számodra Chagall?*

Szécsi Magda: Minél több szellemiség van egy alkotásban, annál emberibb, **Chagall**nál nekem a képzőművészetben nincs emberibb! De vannak még olyan festők, akiknek az alkotásaiban magamra tudok csodálkozni... És van, aki annyira hat rám, hogy utána hónapokig képtelen vagyok akár csak egy vonalat is húzni!

Séf: *Mi a legkedvesebb kajád?*

Szécsi Magda: A tejbe-gríz sok kakaóval.

Robi: *Voltál már Auschwitzban?*

Szécsi Magda: Nem, mert anyai nagyapám, **Jónás Pál** megelőzött, és nem élte túl!!!

Robi: *Nem így értettem, bocsika!*

Szécsi Magda: Én meg nem tudom máshogy érteni, bocsika!!!

Zuzmó: *Egyszer láttalak Dávid Ibolyával...*

Szécsi Magda: Gondolom lencsét válogattunk éppen!

Zuzmó: *Láttalak más politikussal is!*

Szécsi Magda: Hát, te kis sasszem, akkor most láthatod, milyen sok a válogatni való lencse!

Zuzmó: *Cigányokkal nem láttalak!*

Szécsi Magda: Túl jól sikerült az asszimiláció? Na, basszus! Mi lesz most a rasszistákkal?

Zuzmó: *Leszel a szeretőm?*

Szécsi Magda: Ez egy ismerős kérdés, tehát a választ is tudnod kell! Ha nem jut eszedbe, lapozd át a könyvemet még egyszer.

Kónya Ildi: *Ha a cigányoknak lenne anyaországuk, akkor elmennének?*

Szécsi Magda: Az itt élő svábok, szerbek, görögök elmentek?

Perec: *Te izgalmasabb vagy, mint tavaly Ana Benikova Prágából.*

Szécsi Magda: Nem tudom ki ő.

Perec: *Szobrász. Jövőre is eljössz?*

Szécsi Magda: Várjunk 10 évet ezzel! Nekem nem volt olyan izgalmas, inkább csalódott vagyok, de ez nem a ti hibátok, hanem **Magyar Bálinté**. Jövőre őt hívjátok meg. Ha már nem ő lesz az oktatásminiszter, talán tisztábban fogja látni a hibáit...

Naphattyú, Holdkert... Álomfejtő könyv – részlet –

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány a könyvhétre tervezi kiadni legújabb kötetét. **Szécsi Magda: Naphattyú, Holdkert...** című Álomfejtő könyve illusztrálásához várjuk mindazon képzőművészek jelentkezését, akik örömmel részt vennének az alkotó munkában. Terveink szerint, no és a pályázati támogatásoktól függően színesben és kizárólag szürrealista képekben álmunk, mely képekből később könyvbemutatóval összekötött vándorkiállítást szervezünk. Az alkotómunkában résztvevők jelentkezését Alapítványunk címén várja a kötet szerkesztője, **Paksi Éva**. Szolnok, Pf.: 77. 5001 Tel.: 06-56-513-953.

Állatkert: A vágyainkért nem vagyunk felelősek, csak azért ahogy beteljesítjük őket...

Angyal: Nő álmában: erős férfira vágyik, aki irányítja és testi-lelki biztonságot nyújt számára! Férfi álmában: boldogság közelít. Inkább lelki, mint testi...

Böjt: Nagy dáridó, éhes lélek. Éhes lélek, nagy üresség. Nagy üresség, nem büszkeség, ami hiányzik fele-fi, vagy feleség... (lengyel cigány mondás)

Darázs: Nem sok jót jelent! Szakításokkal, pletykákkal, menekülési kényszerrel terhes napok következnek.

Datolya: Tüzes szeretőt ígér, aki nem csak az Ön éjszakáit fogja megédesíteni! Ne pazarolja méltatlan emberre az érzéseit...

Drágakő: A lengyel cigány hitvilág szerint betegséget jelent, amit tisztátalan gondolatok okoznak. Tehát, a gondolatminták megváltoztatásával lehet megszüntetni a problémát.

Dzsem: Igaz szerelemre vágyik! Hát, ne azt kérdezze a kiszemelt lénytől, hogy „tudnál te szerelmet adni nekem?”, hanem nézzen magába és döntse el, hogy Ön képes-e, tud-e szerelmet adni valakinek!?

Egér: Szegénység, de vad erotikus kaland és sok újdonság is várja! Nem fogja bánni, hogy közben korog a gyomra. Erdélyi cigány hitvilágban: tolvajt fogni! Lengyel cigány hitvilágban: Lelki-testi szenvedés, veszteség.

Egyujjas kesztyű: Jegyeségét felbonthatja, vagy házassága mond csődöt, esetleg elhagyják, mert megcsalta a kedvesét. Mindenképpen magára marad, de hogy meddig, az csak Önön múlik...

Éjfél: Ön végtelen kitartással törekszik megérteni lelki-szellemi-fizikai reakcióit, amik gyakran Önt lepik meg leginkább. Az önismeretre való törekvése dicséretes, csak nehogy félreértelmezze a jeleket. Erdélyi cigány hitvilágban: félelmet jelent egy idegentől. Lengyel cigány hitvilágban: valami új dolog vár Önre!

Elájulni: Menekül a valóság, a problémák elől. Képtelen felelősséget vállalni a tetteiért. Nézzon szembe a problémákkal. Hát, mi történhet? Legfeljebb megoldódnak...

Elrabolják: Ellenségei a fejére nőnek, akikkel szemben teljesen védtelennek érzi magát. Ez egy igen komoly álm! Azt jelzi, hogy ébren is tart egy valóságos támadástól! Erdélyi cigány hitvilágban áruházi jelent. Lengyel cigány hitvilágban lopakodó hóhért. Gyakran nézzen magába és a háta mögé...

Esküvő: Erdélyi cigány hitvilágban titkos tudások megszerzését jelenti. Lengyel cigány hitvilágban változást jelez, „sírás a boldogságban” – ugyanaznap születhetnek és halhatnak is meg környezetében.

Gödör: Hát, Ön most nincs jó passzban! Ez olyan igaz, mint az a megállapítás, hogy a vegetatív idegrendszer akarati úton nem befolyásolható. Gondolom ez nem vigasztalja meg Önt. De ne higgye, hogy az érzelmi mélypontból nincs kiút! Vegye kezébe sorsa irányítását, keressen elérhető célokat, és sürgősen hagyjon fel az önsajnálattal...

Gyalul: Lényegre törés, letisztult helyzetekre vágyás, átalakulás: a régi értékek megtartásával, az új értékek befogadásával. Érdekes álm ez, nagy elhatározások idején, amikor tisztán meglátjuk önmagunk hiányosságait és életünk visszahúzó sallangjait...

Gyík: Felfokozott reakció külső támadásokkal szemben. Sértődékenység. Bezárulás. Félelem a szexualitástól...

Gyufa: Kreativitása fellobban, és elképzelhetetlen sikereket fog elérni, ha higgadtan és kizárólag jó célok érdekében munkálkodik. Lengyel cigány hiedelemben: kis tűz, kis szerelem.

Hárfa: Könnyek és bánat, mert anglyalt keresett, de ri-

bancot talált! Lélek helyett, testet...

Hirdetőoszlop: A sztárságot nem adják ingyen, de jó úton halad, hogy megfizethesse! Lehet, hogy nem éri meg...

Hóember: Gyermekekkel fel-nőttek álmában pótcselekvésbe menekülést jelent, amiben önmagukra találhatnak. Magyar népi hiedelemben: szomorúság. Erdélyi cigány hiedelemben szerelem végét jelenti, lengyel cigány hiedelemben: veszélyes ember, aki halált hoz.

Horgony: Az érzelmi bizonyosság, a fizikai biztonság keresése. Vágy az állandóságra, a révbeérésre. Ha nem vált jegyet sehová, akkor is nagy utazások várják, szellemi és lelki katarzist okozó nagy kalandok. Meszsze még a rév...

Homloküreg: (fájdalom, gyulladás): Lelki konfliktusok, nagy belső feszültség. Üzenete: szembesülnie kell bátran problémáival! Azokkal a dolgokkal, amiket nem tud elfogadni. Ha úgy érzi fogságba került, csak Ön szabadíthatja ki saját magát, senki más...

Hóvirág: Ha Ön adja, ha Ön kapja, ha Ön látta, ha kedvese látta, nem jelent túl jót! Veszélyt, eltávolodást, szakítást jelez, a tisztaság hiányát kapcsolatában. De ne ijedjen meg, mert a Buddhisták szerint, minden vég egy új kezdete...

Szécsi Magda:

Az éhező gazdag ember...

- a „Koppány meséi” című sorozatból -

It egyszer Nyírbátorban egy Máté nevű gazdag ember. Olyan gazdag volt, hogy még az esővizet is arany vödrökben gyűjtötték össze számára, és tehenei, lovai, lúdjai, pulykái, malacai számát sem tudta senki, de még hatalmas házának ablakait sem lehetett összeszámolni. Hű, hát láthatod milyen szörnyűségesen gazdag volt ez a Máté!

Most azt hiszed Koppányka, hogy boldog volt ez az ember. Dehogyan volt boldog! Többre vágyott! Még több lovat, még több aranyat akart magának. Jaj, nagyon meglegelte kapzsóságát a jó Isten, és azzal büntette, hogy forduljon ki minden falat a szájából! Így is történt. Hiába sült-főzött a felesége olyan finomságokat, mint libacomb, töltött káposzta, lecsó, rántott hús, almás rétes, káposztástészta, lúdlábtorta, bizony, minden falat kifordult a szájából, még a nokedli meg a tejbeír is. Korgott a gazdag ember gyomra épp úgy, mint a faluvégi cigányoké, akik egy karéj zsíros kenyérnek is örültek volna, de még ennyi sem jutott nekik, míg a gazdag Máténak mindene meg volt.

Azt mondod ez igazságtalan? Az bizony! De mindig ilyen volt és ilyen is lesz a világ. Mindig lesznek szegények, és mindig lesznek gazdagok. Ilyesmin nem gondolkodott el Máté, csak azon hogy mitévő legyen most, hogy az ennivaló megmaradjon benne és ne forduljon ki a szájából. Orvosokat hivatott akik alaposan megvizsgálták kívül- belül, de bizony semmiféle betegséget nem találtak. Ekkor elhívatta magához a kuruzslót, aki szintén egészségesnek találta, de azért varjúhájjal megkenegette Mátét, hogy szó ne érje a házelezét, ne legyintsen senki az ő tudományára. De semmi sem segített a gazdag emberen. „A sok raj ennivaló, ahogy Péli Hilda néni szokta mondani, míg élt szegény, ott kornyadozott az asztalon, Máté meg csak nyelt nagyokat, mert egy falatot sem tudott enni belőlük. Sírt-rítt, mint a záporosó, fogyni kezdett, mint a hold, ágynak esett, és már dehogy is érdekelt az arany csörgése, lovainak száma. Csak az érdekelt, hogy enni tudjon végre! Máté gazda szörnyű nagy kínjában elkezdett befelé figyelni. Nem Koppányka, nem a szoba felé, hanem be a szívé, lelke felé! Megkérdezte önmagától, hogy: Máté! Mit tettél rosszul? Máté! Mit kellene tenned, hogy újra jól érezd magad a bőrödben?! Így kérdezgette magát hosszú-hosszú hónapokon keresztül, és a jó Isten, szelíden figyelte Mátét

az égből, büszke volt teremtményére, amiért az végre gondolkodni kezdett.

– Szakad a hó! Holnap itt a karácsony! Jaj, kend meg nyomja az ágyat.

Én ugyan nem főzök semmit, úgy se eszik belőle egy falatot sem – mondta egy nap Máté felesége keserűen, könnyeit törölgetve.

– Karácsony... A kis Jézus születése... A megváltó világossága és fénye derül a világra... Ő a szeretet. Dicsőség a magasságos égnek! – sóhajtott fel Máté.

– Ámen – vetett keresztet gyorsan az asszony, és kikerekedett szemekkel figyelte, hogy ebben a pillanatban élet költözik Mátéba, kipattan az ágyból, és kacag, kacag égre emelt kezekkel.

– Szent egek, mi történt? – kérdezte az asszony Mátétól.

– Mi történt? Az történt, hogy meggyógyultam! Tele van a szívem szeretettel! Még, hogy nem főzöl? Még, hogy nem eszek belőle? Dehogyan nem! 100 tyúkot, 5 disznót vágass azon nyomban, mert nagy lakomát csapunk a kis Jézus születésének örömeire! – rikkantotta a gazdag ember.

– Tán megbolondult kend?! – csapta össze két kezét az asszony.

– Eddig voltam bolond! De most megjött az eszem! Hívd el az összes szegényt hozzánk. Velünk esznek ezen a szent ünnepen – válaszolta Máté.

– A cigányokat is hívjam...?

– Hogy hívjad-e? Még csak őket hívd igazán, hiszen ők a szegények legszegényebbjai! Hát nem tudod, mit mondott Jézus, te asszony! Azt mondta, hogy aki egy éhezőt is megetet, az nekem adott enni! Aki egy fázót betakart, az engem mentett meg a fagyhaláltól! Aki egy védtelen embert megvéd, az én értem emelt szót! Bizony, hogy hívjad ide a környék összes cigányát, és más szegény embert is. Mindenkit, aki rászorul a segítségünkre! – mondta ragyogó tekintettel a gazdag ember.

Így is tett. Karácsony napján szegény emberekkel telt meg a gazdag ember hatalmas háza. És most, hogy megosztotta velük az ételét, már nem esett ki a falat a szájából. Végre jól lakhatott. Végre megértette, hogy Isten miért büntette meg Őt az éhezéssel.

Máté gazda karácsony után sem feledkezett meg a szegényekről, akik Isten után áldották az Ő nevét is...

Ez Mária kisfia. Emlékszel a nevére? Ő Jézus! Isten fia, de jászolban született, ahol a bárányok és a szamarak élnek. Nagy király volt a mennyben, mielőtt gyermekként a földre jött.

Hol született Jézus?

LUKÁCS EVANGÉLIUMA 2.

Kadoj la Mariako shavo. Seros pe lesko anav? Voj si o Jezus! Le Devlesko shavo, ba ande e jasla arakhadyilas, kothe kaj le bakra thaj le megarura beshen. Baro kraj sas ande o cheri Kana inke sar shavoro na avilas tele pej phuv.

Kaj arakhadyilas o Jezush?

Lukach 2

Ezek a pásztorok a szabadban vigyáztak a nyájukra. Hirtelen egy angyalt láttak. Az angyal elmondta nekik, hogy Jézus megszületett egy jászolban, Betlehem városában. Most sok más angyal is jött. Dicsőítik Istent, mert Jézus eljött a megváltásunkra.

Mit mondott az angyal a pásztoroknak?

LUKÁCS EVANGÉLIUMA 2.

Kadal bakrara slobodos avral losarnas pe pengi turma. Jokharsa

ekhe andyelos dikhle. O andyelo phendas lenge ke arakhadyilas o Jezush ande o foro Betlehem, pel forosko agor Ande ekh khaseski balaji. Atunchi vi majbut kavera andyelura avile. Asharen le Devles kaj o Jezus tele avilas te paruvelamen.

So phendas o andyelo le bakrarenge?

Lukach 2

A pásztorok a városba szaladtak, hogy megkeressék a kisbabát. Egy jászolban találták meg, ahogy az angyal mondta. Mária dajkálja a csecsemőjét. Jézus olyan volt, mint bármilyen más kisbaba, de a pásztorok tudták, hogy Ő Isten fia. Az angyal elmondta nekik, hogy Jézus a Megváltó.

Hol találták meg a pásztorok Jézust?

LUKÁCS EVANGÉLIUMA 2.

La bakrara ande o foro nashle te roden le cine shavores. Ande ekh khaseski balaji arakhleles, kade, sar so o andyelo phendas. E Maria chichisarel le shavores. O Jezus tumna kasavo sas sar sako kaver shavoro, ba le bakrara

zhanna ke voj si le Devlesko shavo. O andyelo phendas lenge ke voj si o parudari.

Kaj arakhle le bakrara le Jezushes?

Lukach 2

Simeon nagyon öreg ember. Sok éven keresztül várt, hogy lássa Isten fiát. Mária és József elhozták a kis Jézust a templomba. Simeon most nagyon boldog. Köszönetet mond Istennek ezért a különleges gyermekért. A hosszú várakozásnak vége!

Kire várt Simeon, hogy láthassa?

LUKÁCS EVANGÉLIUMA 2

O Shimeon aba zurales phuro manush silo. But-but bersha azhutyardas pe kodi ke te shaj dikhel le Devleske shaves. E Maria thaj o Jozhef ande le cine Jezushes andej khangeri. Akanak o Shimeon zurales baxtaleske inkreles. Rudyimasko najisipe phenel le Devleske Anda kado cino devlukano shavo. Le lungone azhutyarimaske agor kerdyilas!

Pe kaste azhutyarlas o Shimeon, te shaj dikhelles?

Lukach 2

Részlet az Első képes Bibliám című kötetből.

L. D. Horoszkóp

2006. január

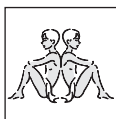
KOS (III. 21.–IV. 20.) –

Kedves vendége érkezhet. Talán nem annyira váratlan, hiszen számít rá, de a pontos érkezési időpont hiányában ez inkább idegesíti! Nem akar nagy előkészületeket tenni a fogadására, nincs túl építőjellegű hangulatban. Szeretné, ha törődne Önnel valaki, ha nem Önnek kellene mindenkit kiszolgálni. Érti, hogy aligha nem új munka után kell néznie, de nem tudja hol, és hogyan kezdjen hozzá...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) –

Olyan barátára lett most, aki örökké hű marad Önhöz! Ha nyomja valami a lelkét, akkor beszélje ki magából. Ebben a hónapban a legtöbb Bikanak szembesülnie kell az illuzórikus kapcsolatok valós formájával. Tartson meg minden jót, és alakítsa működőképessé mindazt, ami berozsdásodott az elmúlt időszakban. Ez nagy feladat lesz!

IKREK (V. 21.–VI. 21.) –

Kellemes emberek között találja magát, akik szórakoztatóak, de kissé felszínesek is. Nem tudja mit gondoljon felőlük. Legyen csendes, figyelje a viselkedésüket. Nyugodtan válogasson, hiszen úgy sem lehet mindenki a barátja! A hónap vége nehéz lesz, éjszakáit betölti a gyereksírás, rossz hírt is kap egy rokonáról, nagy vagyonról ábrándozik, mert több pénzre lenne szüksége. Támaszkodjon párjára ebben az igen kemény időszakban...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) –

Most hivatása kerül előtérbe, és hónap közepétől harki jelenetekkel találhatja szembe magát. Ez a hónap próbára teszi tudását és meggyőző erejét. Kapcsolatot kezdhet egy személlyel, akiről gyorsan ki fog derülni, hogy kicsapongó életmódot folytat! A családjától egy súlyos ok miatt kissé távolabb próbál kerülni egy időre, ami nem baj! Ez a csillagjegy amúgy is hajlamos az elkülönülésre, ez 2006-ban fokozottan érvényes!

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) –

Jobb lenne, ha ebben az évben nagylelkűségéből, kedvességéből egész környezetének jutna! Foglalkozzon többet azokkal is, akik nem hódoltak be Önnek, attól ők még értékes emberek! Emberpróbáló munka köti le energiáit, és ez gondot okoz Önnek. Az Ön által képzelt felsőbbrendűséghez képest bizonyos dolgok tekintetében, túlhaladott álláspontot képvisel... Szerencsejátékban sikeres akció várható, és legfőbb vágya, egy vezető beosztás is ölébe hullhat. Más Oroszlán szülöttek pedig éppen most válnak munkanélkülivé, ha csaláson kapják őket! Legyen óvatos és legyen tisztességes januárban is...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) –

Néhány Szűz most felborzolja a kedélyeket munkahelyén furcsa ötleteivel, de végül kiderül, hogy nem is olyan örülség, amit kitaláltak! A perben állók most csak akkor nyerhetnek, ha végig tiszta lapokkal játszottak! Érdemes most mindenkinek elgondolkodnia, hogy ki kinek is tartozik valójában! Szerelmi életébe érdemes lenne szépséget és egy kis változatosságot vinnie, hátha épp ezek segítenek megoldást találni egy régóta problémás, nem teljesen lerendezett szerelmi kapcsolatára...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) –

Ha teheti, cserélje le az autóját! Használja varázslatos személyiségét, így könnyebben boldogul az életben! Párosan szép az élet, ezt nem is kell a Mérlegeknek bizonyítani. Kérdés, hogy párjukkal valóban foglalkoznak-e vagy csak úgy névlegesen van életükben, a harmónia hamis látszataként. Figyeljen oda, mert nagy érték az, amit a kezében tart, de ápolni kell. Munkahelyén civakodás, meg nem értés uralkodhat, ami megviseli és szíve szerint, ki sem mozdulna otthonából! Legyen fegyelmezett és maradjon kívül, ne folyjék bele a vitákba!

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) –

Önbecsülésének támaszra van szüksége, még akkor is, ha egyébként elismerik a munkáját! Elég őszinte magához ahhoz, hogy belássa, csak is kemény munka hozza meg a sikert, és az elismerést. Valaki a környezetéből személyes ügyeibe keveredik január elején. Ez bonyolult szituáció, járjon el körültekintően... Egy régi barátja szembesítheti azzal, hogy amit eddig magáról gondolt, az nem állja meg a helyét! Érzései nem olyan nyugodtak, nem annyira stabilak, és ez még jó nagy meg-

lepetéseket okozhat Önnek és kedvesének 2006-ban...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) –

Rádöbben, hogy új barátja meglehetősen befolyásolható. Pontosan az a fajta személyiség, akit Ön szeret megváltoztatni, és leigázni! Szeretné bebizonyítani, hogy sokkal erősebb mentális képességei vannak. Vigyázzon, mert nagyon sok tényezőt nem ismer! Bizonyos fókig képes lesz irányítani szerelme életét, de mindig is lesznek olyan részei személyiségének, amelyek fölött egyáltalán nem lesz hatalma! A munkájában sikerekre számíthat.

BAK (XII. 22.–I. 20.) –

Ebben a hónapban még kísérteni fogják Önt az elmúlt időszak történései, de sikeresen túl lép a gondokon, amik inkább anyagi, mint lelki jellegűek... Keményen dolgozik. A január vége asztalcsapkodással, sikitással végződhet, szerelmi élete viharossá fokozódik, mert kapcsolata felemássága mindkettőjük életét megmérgezi... Ha kicsit simulékonyabb lenne, könnyebben érhetné el a céljait! Csendre vágyik, de nem kapja meg, partnere nem hagyja elvonulni, ráadásul tragédiáról érkezik hír, amire nem volt felkészülve...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) –

Váratlan kiadások, vesztések elé állítja Önt ez a hónap, amin kiborul idegileg! Érdemes a kapkodást mellőzve jobban odafigyelnie a tetteire, nehogy gondatlanságával okozzon kárt magának! Ha sorsdöntő kérdésekben most kell állást foglalnia, akkor tartsa szem előtt, hogy nem mindig a könnyebbnek látszó út a jobb... De merjen kockáztatni az élet minden területén! Ezzel tudna javítani életminőségén...

HALAK (II. 20.–III. 20.) –

Legyen becsületes és törvénytisztelő, bármihez kezd is. Erős késztetést érezhet, hogy olyasmit tegyen, amiről tudja, hogy felbosszant valakit a környezetében! Viselkedjen okosan, ne okozzon magának szükségtelen nehézségeket. Hajlamos bezárkózni a nagyvilág elől a gondolataiba. Magányos és az egyedülléte, kielégületlensége egyre nagyobb teher. Januárban megtudja milyen érzés az, ha a hóhért akasztják, most Ön kerül a pletykák középpontjába. Talán nem is baj, ha bezárkózik...

**Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi
kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetők!
(Szolnok, Pf.: 77 5001)**

Szécsi Magda:	<i>Fekete fények</i>	1300,- Ft
Farkas Kálmán:	<i>Mosoly és párbeszéd</i>	500,- Ft
Farkas Kálmán:	<i>Ember a viharban</i>	1500,- Ft
Boksi és Tulpica:	<i>Cigány népmesék</i>	1500,- Ft

ÚJ KÖTET: Farkas Kálmán: *Elsorvasztott mozgalom* 1600,- Ft

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Nemzeti Bank tanulmányi ösztöndíj pályázatot hirdet nappali tagozaton tanuló, kiemelkedően tehetséges roma diákok számára. 1 fő pénzügyi/gazdasági felsőoktatási intézményben tanuló, 2 fő középfokú pénzügyi/gazdasági oktatási intézményben tanuló és 2 fő pénzügyi/gazdasági felsőoktatási intézményben második diplomáját szerző roma származású diák ösztöndíj támogatására van lehetőség.

- A pályázatra a 2005–2006 tanév első évfolyamát kezdő tanulók jelentkezhetnek.
- A pályázathoz mellékelni kell:
  - középiskola esetén az általános iskola 8. év végi bizonyítvány, felsőfokú iskola esetén az érettségi bizonyítvány, másoddiploma esetén a megszerzett első diploma kiállító intézmény által hitelesített másolatát,
  - iskolalátogatási igazolást,
  - Miért választotta a pénzügyi/gazdasági iskolát? A tanuló és a család, illetve életkörülményeinek rövid bemutatását,
  - tanulmányi versenyeken, sportversenyeken, művészet területén elért eredmények bemutatását.
- A pályázat elbírálása során előnyt élveznek a hátrányos helyzetű, vidéki településekről érkező, és roma identitásukat vállaló pályázók
- Pályázat benyújtási határideje: 2005. december 31.
- Elbírálás határideje: 2006. január 15.
- Ösztöndíj szerződés-kötés ideje: 2006. február 01.

A pályázatokat „MNB ösztöndíj” megjelöléssel kérjük eljuttatni a Budapest, 1850 Szabadság tér 8–9. címre.

A Magyar Nemzeti Bank elkötelezett amellett, hogy elősegítse a tehetséges roma származású fiatalok esélyegyenlőségét az oktatás terén, ezen kívül az ösztöndíjban részesülő fiatalok részére lehetőséget biztosít a kötelező szakmai gyakorlatuk MNB-ben való letöltéséhez.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

.....

Előfizetési díj
egy évre: 2160,- Ft,
fél évre: 1080,- Ft,
negyedévre: 540,- Ft

**A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:**

**5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-952, 513-953, 513-954**

**Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.**

Megjelent

SZÉCSI MAGDA Időtépő

Széphalom Könyvműhely

Megjelent

A Széphalom Könyvműhely kiadásában megjelent *Szécsi Magda* legújabb kötete, az *Időtépő*. A kötet a kiadó címén megrendelhető:

**1068 Budapest, Városligeti fasor 38. Tel./fax: 351-0593,
e-mail: iroszak@t-online.hu, www.szephalom-konyvmuhely.hu**